UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 05 14 09 014 2

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DR 568 .8 S38A3
Şerif Paşa
Meşrutiyete toğru

3232

3232
8c/64

مشروطیته طوغرو

بن ... و حیاتم

Şerif Paşa

ترکجه و فرانسزجه مشروطیت غزته‌سی مدیر سیاسیسی
برنجی فریق مستعفی
شریف

Meşrūṭiyete ṭoğru

درسعادت

نفاست مطبعه‌سی

١٩١١

DR
568
.8
S38A3

LIBRARY
MAR 24 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

برقاچ سوز :

مقصده شروع ایتمزدن اول قارئلرمله شوراده برحسبحال یاپمه‌یه، او صورتله افکارمی بسطه مجبوریت حس ایتدم .

بزی تابورالره، بو منفای اختیاری‌یه قدر پرامید ، فقط؛ برمرتبه‌لره قدرده مضطرب سوق ایدن مقصد مقدسك ، غایهٔ معلانك آلهی تجلیاتنه ، نه‌دنسه ، بر دورلو محبت بسله‌یه‌مه‌ین خصمای مشروطیت وحریتمز ، شیمدی‌یه قدر نه یاپدیلرسه مجاهداتمزه، اعتقادات فکریه‌مزه قارشی دکیل ! بالعکس شخصمزه، شخصیتمزه یاپدیلر . هپ او وادیٔ مذلتده سوروندیلر دوردیلر . بزم نقطهٔ عزیمتمز مشروطیت ایدی ؛ اونلرك ایسه هدف مهاجماتی شخصمز اولدی. بز حریت دیله‌دك ؛ اونلر مستکره ، بی‌سود برجواب « انانیت » ویردیلر. شیمدی‌یه قدر نام مبجل مشروطیت ایچین کاه منزعج ، کاه مضطرب اختیار ایله دیکمز بونجه مساعیٔ احرارانه‌ده معروض قالدیغمز او برسورو چیرکین ومردود جرأتلر، هجوملر هپ شخصمزی هدف اتخاذ ایده‌رك مقصد معززمزی . مراد وطن - پرستانه‌مزی ، بالخاصه ؛ مشروطیت عثمانیه‌مزی آیاقلر آلتنه آلمق ایچین ایقاع اولوندی. بویله . عمای جهل ، غرض وجدان ایله اخلاق ، فضیلتی تیکسندیرن یارالرلقلری باشه چیقارانلر غریبی ، حق ، حزینی شوکه، بر نقاب مشروطیتله اورته‌یه آتیلدیلر. بو اصلا ناموسکارانه اولمایان عرفانسزجه دیدینمه‌لر چوق کچمه‌دی ، بوتون اوهویت سفیله‌سیله ، بوکون بر درجه‌لره قدر ، واضحاً میدانه چیقدی...

جرأتکارلرسه دوست ، دشمن هیئت اصلیه‌سیله صحنهٔ خجالتده ! . چونکه بز اوته‌دنبری دیپوردق؛ حق وحقیقت چوق کچمز تعیین ایدر؛ نته‌کیم اویله‌ده اولدی. زمان عصی برتهالکله او نقاب ریایی چکدی ، آلدی . یرتدی پارچالادی .. تزلزل بیلمز بر اعتقاد متین ایله مطمئنم که، دها برزمان صوکره دعوای غرای ملیمز اولانجه شعشعه‌سیله ساحهٔ عدله چیقاجق.

تعقیب ایده کلکده اولدیغمز مسلك احرارانه‌ده وقت، وقت کرك افرادن، غرضکارلردن، کرکسه حکومتدن ، ادارهٔ اتحادیهٔ سقیمه‌دن کرفتار ایدیلدیکمز سفیل افترالره، محکومیتلره؛ دوچار اولدیغمز ایکرنج وفکر سوز اهانتلره؛ خیانتلره - اساساً هرنه اوزرنده اولورسه اولسون-حق‌مدافعه‌مزی ضیاعه اوغراتمق خاطروخیالمزه اوغرامادیغی ایچین جواب ویره‌جکز.

بو رساله؛ اساساً ملت یولنده، مشروطیت وادیسنده یاشانمش حزین وجدالکار بر عمرك تاریخچهٔ ماجراسی‌در. نه‌فجیعه‌لره ، نه مؤسف ، وجدانشکاف حادثه‌لره اوغرادق ؛ دعوای معززمز اغورنده نه‌مضطرب، بدبخت دقیقه‌لر، بالخاصه - دوستده، دشمنده نه‌لر کوردك کچیردك... بوتون بومسائل ماهیتیله، حقیقتیله صمیمانه تشریح ایدیلدی. امل خاصمز دیکرفرصتلرده اولدیغی کبی بو وسیله ایله‌ده آلدن کلدیکی قدر وطنداشلرمزه، عثمانلیلره افکار احراوانه‌یی ، اساسات مشروطیتی، تجربه‌لرمزه استناداً بسط ایله‌مك‌در. خلق عثمانی‌یه بوسایه‌ده، باخصوص حقوق مشروعه‌یی مدافعه ایلرکن مشروطیت-پرستانه برخدمت ایتمك، بریول کوستره‌بیلمك درکه نجه الك دکرلی بربختیارلق‌در... اورتبه ملتزمدر. بوتون ماجرای مؤلمی اولدیغی کبی کوستردم؛ تعیین عدل وحق ایسه معالیٔ فطریه‌سنی ، صافیتی هردم تسلیم ایله‌دیکم، ملته عمومیتله اقوام محترمهٔ عثمانیه‌یه براقدم. خصمامز حقمزده بوندن بویله‌ده نه‌دیرلرسه دیسینلر.. او محکمهٔ عظمای ملینك هر قرارینی مصیب کورورم. اساساً وجدان عامه‌نك لهمزه اولان تظاهرات مسعوده‌سی، حقه اولان فرط انهماکی‌درکه بزه داها شیمدیدن بویولده شو مدافعه‌یی یازدیردی. بوکون عثمانلیلقده آمال ترقی، آمال تعالی وار. غیری او محیطده، متغلبینك ادعاسنه رغماً، بویوك و اصیل بر وجدان یاشیور! . او حالده؛

« حقی تنویر عقول ایچین حودر . »

پارس ۱۹۱۱

شریف

مشروطیت عالمنه کیریوردق.

« ۱۰ » تموز بویوك بر کوندی . . بوتون فیضیله تجلی ایله‌دی ؛ او زمانکی تظاهرات مسعوده کوز اوکنه کتیریلیرسه حیات ملیه‌مزده اوکونك ، خارق‌العاده برتأثیر فسونکار اجرا ایله‌دیکی تسلیم ایدیلمك ایجاب‌ایدر. عصرلردنبری سوره‌کلن مزعج، مخرب بر اداره‌سزلکك، حکومتسزلکك مدهش برعاقبت فجیعه‌سنی تمثیل ایدن ادارهٔ سابقه ؛ باشده سلطان ظالمی اولمق اوزره خلق عثمانی‌یه سنه‌لرجه‌سورن کثیف بر دور اسارت ، تحمل سوز وجهنمی برحیات قهر واذا یاشاتدی . هیچ اومولمایان برزمانده روم ایلیده انکشاف ایله‌ین «برمظاهرت عسکریه» سایه‌سنده غیری ملته، عمومیتله ملته حق‌طبیعیسی اولان قانون اساسی ، آلینمق ایسته‌نیلدیکی ایچین ویریلدی . . خلق آراسنده سیئات استبداددن اولارق بردیرلکسزلك، عدم معاشرت، عناصر بیننده ایسه مخوف برمنافرت واردی. «۱۰» تموز، اوبویوك کون بوتون بو چیرکن، اضمحلال کارکین واغراضی عادتا سیلدی، سوپوردی. ایشته ؛ فردای ظفر!.

او انقلابده، هله 'وانقلاب خیری متعاقب شو بکنمدیکمز، شیمدی اکثریتله ادارهٔ عرفیه‌لره محکوم ایله‌دیکمز عثمانلیلر پك زیاده اعتدال ایله ، حاصلی احرارانه حرکت ایتمکی بیلدیلر . مطبوعاتدن اجتماعه قدر هرحریتده مزیت کوستردیلر . اصلا حدی آشمادیلر. او درجه‌ده‌که آوروپالیلر بو حاله مبهوت اولدیلرده : « بو خلق تحف‌در . بو تربیهٔ حریت ومعرفتی نه زمان ، ناصیل اوکرندی . » دیمکه قدر واردیلر.

بر زمان بواحوال بویله دوام ایله‌دی ؛ مشروطیت ملکك هر جهتنده ، هرکسجه ، هرشعبه‌ده فیضنی کوسترمکه باشلادی . ساحهٔ مطبوعاتمزده‌ده روح ، شوق واردی . بین‌الاهالی علمی ، ادبی ، سیاسی اجتماعلر 'اولیور . محفللر تأسس ایدییوردی . خلاصه ، انقلابمزدن بزده خشنود ایدك ، جهانده بزدن خشنود

ایدی . فقط ؛ بوتون بوسعادتلردن، اعتلالردن ممنون اولمایانلر واردی . اونلرده بو انقلابی وسیله ایده‌رك ، بمسه‌یه‌رك اجرای استبداده یلتندیکلری حالده پك موفق اولامایانلردی . أیشته ؛ غریبدر ، ملکمزك ، مشروطیتك بوفیضی ، بوتجلیسی او آدملری آلتدن آلته بیزار ایدییور ، منفعت ، احتراص دولابلره ، فسادلره سوق ایله‌یوردی .

بی‌درپی عرض واثبات ایده‌جکمز وجه‌ایله مشروطیتمزك بالآخره کوردکلری چکدیکلری بوتون بواساسدن، بومفسدتدن چیقدی. اوساخته قهرمانلر،اویالانجی حریت مجاهدلری هپ اوخیرلری، حسناتی کیزلیجه بوزمغه،افساد ایتمه‌یه‌قویولدیلر. چونکه ؛ اهمیتلرینی اسقاط ایله‌ین ، هیچلکلرینی اورته‌یه قویان‌اودو مشروطیت بومخلوقلرك حسابنه اصلا توافق ایتمیوردی ..

وقتا که ، بوتون اونمایش دورلری، آلقیش دملری کلدی ؛ کچدی .. غیری انتخاب زمانی کلمشدر ، صراحةً انتریقه دورینه کیردك . ایشته انتخاب مسأله‌سنده جمعیت، اتحاد وترقی قومیته‌سی — صرف برقاچ شخص حریصك اغوا آتیله — اولانجه غیرتی ، قوتی حتی مشروطیتی چیکنه‌یه‌رك استعمال ایله‌دی . کندیسنه بیله‌رك بیلمه‌یه‌رك ، ملتك اکثریت عظیمه‌سی تقدیرکارانه طرفدارکن جمعیت بیلنمز دها نه‌کبی هوسلر ، ناصیل آرزولرله غریب بررول اوینامق ایسته‌دی ؛ قانون‌اساسی‌یی، دهااوهنوز مظفراً ألده ایدیلن معزز مجلهٔ حریتی برحملهٔ‌احتراصده پارچه‌لامق مشروطیت یولنده پیشوا اولمق‌عزملریله چیرپینان « حریت داهیلرینه » پك یاقیشماسه کرك ! . اویله اولدیغی ایچین‌ده طرف طرف شکایتلر ، قانون نامنه، حریت اوغورینه مجادلات سیاسیه باشلادی. اساساً بومسألهٔ اعتراضیه‌یی قوتلندیرن اورته‌ده برده « جمعیت اعانه‌سی !» ایدی . عوامدن . خلقمزدن نامنه ایسته‌نیلن ، حتی دیله‌نیله‌رك ألده ایدیلن پاره‌نك مجموعی مهم بریکون کوسترمز .. هیچ برحق قانونی یوقکن زنکینلردن، اشرافدن، رجال سابقه‌دن جبر ایله، تهدید ایله آلینان ، شیمدی‌یه‌قدر ماهیت حقیقه‌سی خفی قالان ، مبالغ آلتدن آلته صیزیلتیلری تولید أیله‌دی. بوندن‌صوکراده «انحصار حمیت ووطن‌-پروری» وبالخاصه«افترا دوری!» باشلار .

دیار عثمانیده عصرلردنبری مسلماندن خرستیانه ، کرددن ارمنی‌یه ، حاصلی حتی عین عناصر واقوام بیننده مدهش بر عدم موازنت و مؤلفه ، تعبیر صحیحی

ایله، برکیجمسزلك سوره کلیرکن «کنج ترك!» عنوانیله وبالخاصه عجیب بر داعیهٔ حاکمیتله مقدرات ملیه‌مزه آفت کسیلن اتحاد وترقی جمعیتی ویا، ژون‌ترك «هیئت انحصاریه‌سی!» کندیلرندن باشقه‌لرینه باش قالدیرتمق ایسته‌مه‌دیکلری ایچین. — «معلوم اولدیغی اوزره عادت قبیحهٔ قدیمه‌ده بویله‌ایدی!». هرنه طرزده اولورسه اولسون کلیشی کوزل قوتلنمه‌یه، نافذ ومتغلب بر هیئت تهدیدیه وضعیتنی آلمایه باشلادی. برطرفدن مشروطیت علی‌العموم بیلینديکی کبی هرفردك حقوق‌سیاسیه واجتماعیه‌سنه حرمتی، قانون نظرنده فرد اولسون، جمعیت اولسون هرشخصك، هرزمره‌نك مساوات حقوقیه‌سنی ایجاب ایدییور، تأمین أیلییورکن؛ دیکر طرفدن نه قدر شرفلی، نه‌رتبه شایان اعتماد اولورسه اولسون انقلابی باشه‌چیقارمش اولمق حیثیتلریله یوکسه‌لن برجمعیته مادی، معنوی حق تغلب ویره‌مزدی. تحکم منافیٔ مشروطیت، مخل حریت‌در. بونکله برابر، جمعیت، انتخابات ایشلرنده زمانك هرج و مرجیسندن، بالخاصه، مشروطیت نه‌در؛ انتخاب ناصیل اولور؟ بورالرینه، اوغوامض حریته هنوز تماماً توقف اولمایان خلقمزك بردرجه‌لره قدر جهلندن، غفلتندن بالاستفاده دولابلر چویرمه‌یه، مخادنت اقوام، ائتلاف عناصر کبی مهام حیاتیه‌مزی دها او زماندن صارصمایه باشلادی. بوتون بوایشلرده غالب‌کله‌بیلمك، مظفر اولمق ایچین ایسه قوته، قهار وبی‌آمان برقوته احتیاج واردی. اوده‌عسکر!. اوسایه‌ده بی‌پایان سوء استعمالات، تحکملر، تجبرلر!.

اتحاد وترقی اویله داخلاً خفی اوامرله، فقط؛ خارجاً او امرلری عسکرله، مسلح برهیئت معاونه ایله — مثلا، سیروز هیئت جانیه‌سی کبی! — بی‌چاره خلقمز اوزرنده جبر استعمال ایدرکدن، اساسات مشروطیتی، ارکان اصلیهٔ مشورتی بی محابا آیاق آلتنه آلارقدن حتی، بریر منتخب ثانیلری سلاحله تهدید أیلیه‌رکدن عمومیتله عناصری اتحاددن، فکر مخادنتدن صوغوتدی، اوزاقلاشدیردی. شویله بویله صورت خفیه‌ده اختیاراولونان بومشروطیت — شکنلکلر علناً ایسه «شورای امت» دها سائر جبین ومتبصبص اوراق مطبوعه ایله تکذیب ایدیلمك ایسته‌نیلدی. اساساً «طنین» بر مدت صوکرا بوتون اوبا مانه چیقاریلان مناسبتسزلکلری، یولسزلقلری کندینه خاص سفسطه‌لرله قاپاتمق، اورت باص ایتمك غیرتلریله چالیشیرکن بر بر هرعرقه، هرعنصره چاتدی، لزومسزیره‌شوکا بوکا فکرا ستقلال، آمال اختلالپرورانه اسناد أیلیه‌رکدن روملدن ارمنیسنه، عربندن آرناوودینه قدر

تکمیل اقوام‌عثمانیه‌یی صیراسیله دلگیر، جمعیته قارشی عادتا دشمن ایتدی. بو حاللری کوردکجه وجداناً معذب اولویوردق. فردای ظفر بویله‌می اولاجقدی. بز حالا ماضینك آغوشنده چیرپینیوردق.

مادامکه مشروطیت اساسی قبول اولونمش، قانون اساسی‌یه رعایت بر امر مهم بیلنمشدی.. اوحالده هرکس اوقانون، اواساس دائره‌سنده فکر واملنده حر، سربست اولاجقدی. فقط بوحق مسعود طبیعی‌یی استعمال ایله‌ینلر جمعیتك ایشینه گله‌نجه «حمیتسز، خائن وطن، محترص، یالکز ارتجاع مستثنی چونکه، اوزمان هنوز مرتجعلك موده اولمامشدی!» کبی تزییفکارانه اتهامات ایله افکار عمومیه مواجهه‌سنده دوشورولمك ایسته‌نیوردی. صانکه مشروطیت یالکز جمعیته عائدی. وطنی دوشونن، وطنی حقنده آمال ترقی وتمدن بسله‌ین هرفرد بوحقلری قازانه بیلمك ایچین جمعیته داخل اولمالی ایدی.. «حمیت، وطن - پرستلك، فکر ترقی» بوتون بونلر انحصار آلتنده ایدی. بوانحصارلردن، بالخاصه. مشروطیتدن مستفید اولا بیلمك ایچین «جنت اناضارلرینی یایاده صانونده آلمق لازمدی!.»... چونکه؛ جمعیت اوصایوب بیتره‌مه‌دیکی مزایای حمیتپرورانه‌سندن ماعدا، پایانسز برقدسیتی، هردم تکرار ایدیلن معززلکی بردورلو ترك ایده‌میور، بلند بر موقع موقر معنوی!! احراز ایتمه‌یه چالیشیوردی. زواللی مشروطیت اتحادیه!.

«بوله کیجه‌نك خیر اومولورمی سحرنده!»

آوروپاده کیلر وبن!

ماضیده، الآن‌ده اولدیغی کبی، عمومیتله آوروپانك، اوجهان معالی ومعرفتك اعتقادی وجه ایله بزده وطنمزك مهلکهٔ انقراضدن، تدنیٔ مدهشندن خلاصی برچاره‌ده، برنخبهٔ غراده بولمشدق: مشروطیت.. منور وحربر اداره... ترقی - پرور وعادل برحکومت!.. نجاتمزی، اقبال استقبالمزی بودورلو آمال احرارانه‌ده بولویور؛ وطن مغدورك اعتلاسنی جاندن دیلیوردق. ملکمز باشدن باشه خرب ایدی.. عمراندن، تمدندن، عرفاندن محروم ایدی. خلقمز سه‌رسراپا جهل ایچینده، غفلت ایچینده پویاندی. اداره‌مزده حسن نیتدن، مساعیٔ

ترقیجویانه‌دن بر ذره ، بر شمه یوقدی . دوغرودن دوغرویه عموماً مدهش بر عمای وجدان ایله کرداب اضمحلاله سرعتله ، ذلته کیدییوردق . شهید مظلوم مدحت پاشانك ، اورجل ذی شرفك تهالك معلوم حریتپرورانه‌سیله تطبیقی میسر اولان قانون اساسی‌یی داها آوان حیاتنك ایلك سنهٔ مسعوده‌سنده پامال استبدادی ایله‌ین حکومت سابقه اوجنایت فضیحه‌دن صوکرا ؛ وار قوتیله نوره ، سعده ، فیضه اسکیسی کبی دشمن کسیلدی . ینه اسکی یولی ، عین طریق پریشانی‌یی طوتدق ، بویله‌جه هرکون ، هردقیقه اریپوردق معناً مادةً سوینیوردق . قدرت ملیه مقامنه‌قائم اولان سلطنت ظالمه فکرده ، قلمده ، مشورتده حاصلی ارکان اصلیهٔ حریتده ، حریت ـ پرورانه شدت قهر ایله ، دائمی بر آرزوی امحا ایله مقابله ایدییوردی .

بز بوفجیع ، بو کثیف استبدادك ، بو کور اداره‌نك الك مدهش ، فقط ؛ ملول ، نومید بر مخالفی ، جاندن بر مخاصم حقیقیسی ایدك . اوغیرتلرله مشروطیت ایچین آوروپاده ، بوکون کندیلرینك‌ده انکار ایده‌مدیکلری وجه ایله ، هر مراجعت ایدن وطنداشه الدن کلن معاونتی دریغ ایتمه‌دك . هردرلو مساعئ مشروطیت ـ پرستانه‌یه اویله شان ایچین ، شرف ایچین کندیمزی کوستره‌رکدن دکل ، فقط ؛ کیزلیدن کیزلی‌یه محوتی اختیار ایلیه‌رکدن اشتراك ایله‌دك . چونکه مقصدمز ، نه‌یه املمز منفعت شخصیه نامنه اعتراض ، اعتلا دکلدی . اساساً او دورلو امللردن ، مذلتلردن پك اوزاق اولدیغمز غیری آکلاشیلمادیمی ؟.

آوروپاده ، بالخاصه پارسده ایکی هیئت انقلابیه واردی . صباح‌الدین بك افندینك فرقه‌سی ، ترقی واتحاد غیرتکشلری ... بز بو ایکی فرقهٔ مجاهده‌نك هرایکیسنه‌ده قدرتمزجه معاونتی ، معناً ، مادةً اشتراکی فضیلت طانیدق . وطن ـ جدا کنجلرمزی غضب حمیدی‌یه رغماً مأمورتمزی نائب ایتمك تهلکه‌لری ! طرد احتمالات قویه‌سی ایچنده بی‌پروا صیانت ایله‌دك . ژون ترکلرله مناسبتم ییلدیزجه خبر آلیندی ؛ مأموریتمی ترك ایده‌رك همان استانبوله عودتم امر اولوندی . بوتون بو عوارض حمیدیه‌یی افکار احرارانه‌مدن ذره قدر وازکچیرمه‌مدی ؛ نته‌کیم اداره‌مز دورهٔ حاضره‌ده بوتون اوتدابیر سابقه‌یه ، سابق وجه ایله ، مراجعت ایتدی . بر معتاد مقهوراً هزیمته اوغرامادیمی : حاصلی بوکونکی احرار قرینتیلری دور سابقده کندیلرینه ایتدیکمز معاونتلری انکار ایده‌میورلر . خدا بیلیر .. بن بونلری هرنه صورتله اولورسه اولسون تشریح ایتمك . بوخوی آحمق ایسته‌مزدم ؛ ایسته‌مییوردم . فقط ؛

زمان ، متغلبین حضره بو حقیقتلری اویله فخر وغرور ایچین دکیل ! حزینی شوکه مدافعهٔ ناموس ، محافظهٔ نفس ایچین فریضه حالنه قویدی . برده لهالحمد وظیفه‌مزی ، دین وطنیمزی ایفا ایده‌رکن بونی غرور ، تفاخر کبی عناصر عادیه‌یه ترجیح ایده‌جك قدر تنزل کوسترمه‌یز . بز وظیفه‌مزی یاپدق ، هنوزده اوموقعده ثابت‌ـ قدمز ایشته اوقدر .

* * *

پك غریب بر جلوهٔ شئوندر . الجای زمانله آوروپادن ، غربدن کلن احرار امت پایه‌لرینه ملکمزده زمام اداره‌یی اللرینه کچیردن ترقی واتحادجیلر بو نامأمول مظهریتلری — چونکه ؛ انقلابی هیچ برزمانلر نه صورتله اولورسه اولسون اونلر میدانه کتیرمه‌دیلر . — اوزرینه بزی هیئتلری آراسنه آلدیلر وبز بونا ینه‌اعتلای وطن ، ترصین مشروطیت فکرلریله داخل اولدق .. بز اوزمانلر پك بویوك هم ده پك وطن ـ پرست ایدك . چونکه ؛ هنوز مخالف دکلدك ، چونکه ؛ هنوز بویله علناً حقسزلقلرینه ، کورلکلرینه ، ظلمکارلقلرینه عصیان ایتمه‌مشدك . فقط ؛ اوزاقدن بوتون اویوقارودن صایدیغمز نابجا ، یولسز احواله ، خطرناك ، مشروطیت — شکن تظاهراته اضطرابله ، اندیشه ایله باقیوردق .. جداً عاقبتدن اورکیوردق . بز خطانك الك قابل عفو اولمایانی عسکرلك سیاسیاته ، امور حکومته ، مقدرات ملیه‌یه اشتراك ایتمکده بولویور ، نتیجه اعتباریله پك وخیم اولان تغلب عسکرینك فرقه‌جیلقله مشروطیتی برباد ایلیه‌جکنی ، وطنی محوه سوق ایده‌جکنی ، حریت زمیننده او دورلو شرائط ایله قابل دکل ترقی ایده‌میه‌جکمزی صیراسی دوشدکجه ، زمان زمان رفقامزه ، قلوب آرقداشلرمزه حلم ایله ، نزاهتله اخطار ایدیوردق . ذاتاً قلوبده بولندیغمز مدتجه کوچوك ، بویوك کبی ، جزئی هرخطایه مسئولیت وجدانیه‌دن قورقدیغمزدن ، چکیندیکمزدن اعتراض ایله‌مه‌یی وظیفه بیلمشدك . بوخصوصده هرکسدن داها بویوك برحق صریحمز ، ازلی ومسعود برحق طبیعیمز واردی .

بز آوروپاده کیلره شخصلری ، شخصیتلری ویا هرهانکی بر فائده ایچین دست معاونتمزی اوزاتمامشدق ؛ صرف وطن ، صرف مشروطیت ایچین معاونتده بولندق . اونك ایچوندرکه نظرمزده شخص دکل وطن ، شخصیت دکل مشروطیت حائز اهمیتدر . هرزمانده اویله اولاجقدر . بزهیچ برزمان کیمدن اولورسه اولسون لزومسز وبی معنی بر دوستلق ، برتوجه دیلنمه‌دك ، یالکز طالب حق اولدق ،

اولاجقمزده !. هیچ بر فردك نالایق وتحملسوز مدایحنه ، ستایشنه مفتقر اولمدیغمز ایچیندرکه — ولو مرارتلی اولسون ! — هرهانکی برمسئله اوزرنده‌کی حق اعتراضمزی ، ینه حق‌نامنه فدا ایده‌مه‌یز . ایشته بوراده نویادکاریمزی اوراده عیناً یاپدق .. خطالرینی بربر صایدق ، دوغرو یولی ، تمدن ، معرفت ، تدبیر توصیه‌لرینی هرفرصتده ابدال ایلدك . بونخی خلاصه ایده‌رك دیرم‌که (بانعاتی) اتحادوترقینك اتحاد وترقی قلوبنده تحت ریاستمده جریان‌ایدن مناقشه‌لردن ، داها عمومی برچوق احوالدن ، حاصلی مختصر ، لکن مؤثر بردور تجربه‌دن بکا عاناً مستبان اولدی ، اتحاد وترقینك او ارکان معلومه‌سیله آرامزده هرجهتجه ضدیت افکار موجود ایدی ، مثلا ؛ او آدملر حتی صرف خوشلرینه کیتمه‌ینلری ، آرزولرینه‌توافق ایتمه‌ینلری حین‌حاجتده محو ایلمك بیله ایستیورلردی . فی الحقیقه بالآخره بونیاده یاپدیلر. اویله برحرکت، اوجنایت وجدانمه، عرفانمه صیغمایوردی. غرض ایتدیکم ائتلاف عناصر، حریت اقوام وسائر بحثلرنده بوذاتلرله بربرمزدن آیریلییوردق . لکن او اختلاف بر درجه‌یه قدر علمی ، سیاسی ایدی ، ائتلافه منقلب اولابیلیردی. لکن اوجنایت کیفیتی آرامزده درین بر اوچوروم آچدی.

بوقاروده سویلدیکم کبی اتحاد وترقی جمعیتی برده نامشروع بر طرزده جمع ثروته قویولدی . اداره باشنه کچنلردن ، بوفرصتدن استفاده ایله کیسه‌لرینی دولدورمق ایستیورلردی ، بوتون اوتعلب باطیردیلرینك روحی بواندیشه اولدیغی داها اوزمان بکا درحال کوروندی ، بك فنا تأثیر ایلدی . ذاتاً زمان بوحقیقت الیمه‌ی عنعنه‌سیله اثبات ایتدی . هله برپارچه تمکین کوسترمیه‌رك احمد رضالر ، رحمیلر ، طلعتلر ، ناظملر ، بهاشاکرلر علناً خاقان سابق ورجال استبدادی صویغه، هر واسطه ایله پاره‌قازانا بیلمك ایچین‌اوتهیه بری‌یه‌باش اورمه‌یه قویولونجه، هله بوچیرکین حالده جمعیتك مساغ کوستردیکنی کوروبجه حداً منفعل اولدم . بوانفعالمی‌ده اظهاردن چکینمه‌دم .

ایشته اواختلافات فکریه‌یه بو اختلافات وجدانیه واخلاقیه‌ده انضمام ایلدی. اساساً ارکان عظام جمعیتده بکا بالخاصه بوصولك اختلافلردن دولایی کین باغلامغه باشلادیلر . چوق کچمه‌دن‌ده عدو کسلدیلر . حتی حقوق ماضیمی درحال آیاقلر آلتنه آلارق. الك عادی بر نانکورلکدن بیله‌چکینمه‌یه‌رك عدو کسلدیلر. بوعداوتك درجه‌سنی بالآخره حقمده روا کوروان تجاوزلر ، افترالر، محکومیتلر، کوستردی.

ارتق وجدان عمومی‌یه مراجعت ایلرم . وقوعات واضحا اورته‌یه قویعادیمی ؟ حق هانکی طرفده‌در ؛ عصمت کیمده‌در ؛ وطنی حقیقةً دوشونن کیملر ایمش ؛ شخصی منفعتلره ، حتی حین حاجتده مملکته خیانتله ، اهانتله وقف امل ایلاین کیملر ایمش ! آرتق تقدیر بویورولسون ! ذاتاً بز برآتیٔ عدل وحقدن دهااوزمانلر امین ایدك .

کامل پاشانك سقوطی

کامل پاشا ، اوپیر سیاست بر طرفدن بوتون اوخارجی مهالك سیاسیه‌یی حزم ایله ، تدبیرایله برطرف ایتمك غیرتلرینی ، مساعیٔ مسعوده‌سنی ابذال ایلردوروركن ، دیکر جهتدن‌ده مشروطیتی ترصین امللریله ، عزملریله داخل مملکتی اوقاریشیق ، او برباد تختهٔ اغراضی‌ده‌تسویه‌یه کیاستله چالیشه‌رق هر دورلو موانعی اقتحامه چالیشیوردی . ماضینك یولسزلقلارینی ، تعاملات معهوده‌سنی ، حالك ، جمعیتك تغلبی بالخاصه عسکرك اموحکومته مداخلهٔ متحکمانه‌سنی حکمسز براقمق‌ایستیوردی .. اووزیر حکیمك ، اوسیاسیٔ محترمك مساعیٔ احرارانه‌سی ایسه متصل جمعیتجه بالطالاعق ایسته‌نیوردی ! رئیسی بولوندیغی قابینه‌نك عین امللری عین‌غایه‌لرله تعقیب ایده‌بیلمه‌سی قابینه‌نك تجانسی ، هم فکر شجیع ذواتدن تشکل ایتمش اولماسنه متوقفدی . ارداحی‌ده بواملی قانون اساسیمزه استناد ایلیه‌رکدن موقع تطبیقه قویدی . حربیه ، بحریه ناظرلرینی ده‌کیشدیردی ناموسکار ، فطین ، درایتلی براردو قوماندانمزی ، احرار فاضلهٔ امتدن ناظم پاشایی قابینه‌سنه آلدی . جمعیت اتحادیه‌ایی‌بیلیوردی‌که ناظم پاشانك حربیه‌ناظری‌اولماسی عسکرك وظیفهٔ معززه‌سی باشنه چکیلمه‌سی دیمکدی . بوایسه اوکروهك آمالنه ، احتراصاتنه بردرلو توافق ایده‌میوردی . بونك‌اوزرینه‌جمعیت‌امانه ایرمك‌ایچین کامل‌پاشایی دوشورمکدن‌باشقه برچاره اولمادیغی درپیش‌ایلیه‌رك اویولده مشروطیتی‌ده چکنه‌مه‌یی ، قانون‌اساسی‌یی پارچه‌لامانی کوزه آلدیردی . تهدیدلر ، تلقینلر ، برقوهٔمسلحهٔ عسکریه‌نك مجلس مبعوثانی زیر تحکمنه آلماسی ، مبعوثلره دهشت القا ایتمه‌سی ، حاصلی ، بیك‌دورلو انتریقه‌لر بواملی‌ده اویله دیله‌دیکلری کبی حقسزجه اونلره قازاندیردی .

وطن ، مشروطیت بودقیقه‌دن ، بوحزین عاقبت الیمه‌دن صوكرا اك مشئوم آنات اضطرابنی یاشار . . بوحال مؤلمك تجلیسی عادتا زوالیمزك ، کرك‌جهان‌مدنی

نظرنده ؛ کرك داخلاً ادبارمزك نقطهٔ بدایتی‌در . کامل پاشانك ادارهٔ حکومتدن چکیلمه‌سندن صوکره آچیلان دور « دور فلاکت عثمانیه » در . بونی وقوعات الیمه ، مع‌الاسف ، بزه هیچ انتباه آور اولمه‌دن پك بهالیه اثبات ایتدی .

حسین حلمی پاشا ایش باشنه کچینجه خلق عثمانی یاواش یاواش هرکون برپارچه داها ادارهٔدن ممنون اولمامیه ، شکایته باشلادیلر . چونکه ؛ اوندن صوکرا جمعیت مستبدانه اجرای فعالیته قویولدی . عناصر عثمانیه بینه‌اسکی حالی ، حال پریشانیسنی احداث‌ایتمش ، افق عثمانی بربولوتهٔ صیق وافرالیله دولمشدی . اودمکی ادارهٔ سزلکمزك اك بارزوثائقی . اوتوز بر مارت ! آطنه غائله‌ی ! . .

فرقهٔ احرار

کامل پاشانك سقوطنی تعجیل ایله‌ین ، جمعیتجه بر آن اول موقع اقتداردن چکیلمه‌سنی ایجاب ایتدیرن عوامل مؤثره‌دن بری‌ده ینه «مشروطیت اتحادیه !» کووه‌نه‌رك قسماً آوروپاده سنه‌لرجه قالمش ، وطن ـ جدا یاشامش احرارامتدن ، قسماً‌ده مملکتمزك کنج ، منور ، نزیه سیمالرینك اشتراکیله تأسیس ، وجمعیت اتحادیه‌نك اهانتیله تخریب ایدیلن « فرقهٔ احرار » اولدی . جمعیت حمیتی انحصار آلتنه آلدیغی کبی « فرقه حیاتی » ده کندیسندن باشقه کیمسه‌یه مناسب کورمیوردی . هرکس ، هرفرد وطنی ، مملکتی ایچین ، وطنداشلرینك اقبالی استقبالی ایچین دوشونمك ، اویولده صرف مساعی ایله‌مك حقنی حائزکن جمعیت بووادیده « استبداد » ه ، ماضی‌یه رجعت ایله‌دی . حال‌بوکه ، مشروطیت ، بوتون حکومات مشروطه‌ده اولدیغی کبی ، آنجاق فرقه‌لرله ، هیأت ملیه مراقبه‌سی آلتنده فیاضانه تقرر ایده‌بیلیر . فرقه ایسته‌مه‌مك صراحةً مشروطیت ایسته‌مه‌مك دیمکدر . فرقه ایسته‌مه‌مك واضح بر « ارتجاع » در . فرقه ایسته‌مه‌مك لایسئول اما یفعل اولمق دیمکدر . بونلره ایسه مشروطیت اغماض عین ایده‌مز . حال بویله اولدیغی ایچین ساحهٔ مطبوعاتده مهم مجادله‌لر ، جریانلر تولد ایتمه‌یه ، شکایتلر توالی‌یه باشلادی . مطبوعات ایسه مدهش بر بحران حریت کچیرییوردی . اوته‌دنبری جمعیت برعادت ایدینمشدی ؛ هرهانکی برفرقه اولورسه اولسون مملکت ایچین مضر کورییور . . ودائما پروغرامده هرشی وار ، اوقدر واسع‌در دییوردی . او محافظه‌کار ، لیبرال ،

رادیقال ، ده‌موقرات ، سوسیالیست حاصلی هرشیدی . ادعا بویله اولونجه جمعیت بیله‌رك موجودیتنه قصد ایلییوردی .

زیرا ؛ جهانك برطرفنده بویله برمضحکه‌یه تصادف اولونماز . بوبزم دیارمزه خاص برتظاهر غریبدر ؛ اتحاد وترقی جمعیتی بودورلو سوائق آلتنده افترالرله ، قهارانه « فداکاران ملت » جمعیتی عادتا چیکنه‌دی . بالخاصه بومسأله‌ده استقلال محاکمی ، استقلال قانونی اخلال ایتدی . طلعت بك وداها برچوق اعزۀ اتحادك بوفعل مردوده‌ده ، بودورلو حق ـ شکنانه حرکاتده نه‌رتبه‌ده عادیلکلره تنزل ایله‌دیکلرینی «مشروطیت»ده وثائقیله کوسترمشدك. ایلك فرصتده احرارفرقه‌سی‌ده، اواضمحلاله نامزد ایدی. چونکه؛ غیری لفظی برمشروطیت ، محصور برحریت واردی !..

احرار فرقه‌سی تاریخ استقلال عثمانی نامنه برضیافت ویردی . اوزمان موقع صدارتی کامل پاشا اشغال ایدیوردی. فرقۀ احرار بالطبع ضیافته رجال حکومتی‌ده دعوت أیله‌دی . شرف ملی، حیثیت عثمانیه نامنه کامل پاشا ضیافتده حاضربولوندی. ایشته بودقیقه‌دن اعتباراً کامل پاشا محوه محکوم ایدیلمشـدی . قوجه قهرمانلر !. مقدس، معزز عنوانلریله مستبدانه حکمفرما اولمق غیرتلریله قوۀ خفیۀ اتحادیه وار قوتی حیله‌یه ، تغلبه ویردی. بوندن صوکره‌درکه ، غیری عسکر ، بعض ضابطان عسکریه مجلس مبعوثان قوریدوزلرینی محاصره آلتنه آلمایه ، باب عالی‌یی دولاشمه‌یه باشلادیلر. بوحاللری ، بوسقوطی کورونجه بزغیری مشروطیتدن‌ده، استقبالمزدن‌ده نومید قالدق.. تهلکه هم‌ده بوتون وضوحیله ، فجاعتیله باش کوستردی . اوقدرکه ینه دورمردود سابقده اولدیغی کبی اضمحلاله اوغرایه‌جغمزی حزن ایله استدلال أیله‌دك !. بوتون بواحوال مذبذب برادره‌یی ، مدهش دیدیمه‌لری جانلاندیردی . حکومت بالطبع اعتدالی ، کیاستی ، تدبیری اونوتدی . خفی أللرك ، احتراصکار اندیشـه‌لرك مغلوب منافعی اولدی . مدهش برحمای افکار ایچنده یانان باشمزی أللرمزك آراسـنه آلدق ، دوشـوندك ، طالعسزلکمزه ، خلقجه ، حکومتجه طالعسزلکمزه آجیدق برصـدای وجدانی وظیفه‌مزی اخطار أیله‌دی . اونك ایچیندرکه جمعیته‌صدق ایله ، حلم ایله براستعفانامه یازدق، هرزمانکی اخطاراتمزی اواستعفانامه‌مزده ینه کمال نزاهتله ، واضحاً تکرر أیله‌دك . مملکتمزی ملول ، محزون ترك ایتدیکمزك فرداسی اسـتعفانامه‌مزده انتشار أیله‌دی. اوندن صوکره‌کی

وقوعات استعفامزك نه رتبه مصيب اولديغنى بزه كوسترديكى ، بوندن دولايى دركه برطرفدن وطنك تجربه ايتمكده اولديغى مزعج ، طاقت ـ فرسا اضطراباتى يوردن جداً متضرر ايكن ، ديكر طرفدن ده بو خيانته اشتراك ايتمه‌مكدن مسرورم ، وجداناً مستريحم .

بو رساله‌يه او استعفانامه‌يى ده عيناً درج ايتمه‌يى مناسب كوردم .

اتحاد و ترقى جمعيتدن انفكاكمزى كوسترن و (١٠ ، مارت ـ ٣٢٥) تاريخنده اقدام غزته‌سنده نشر اولونان استعفانامه‌مز :

پانغالتى قلوبى هيئت محترمه‌سنه

— قلوب ـ آرقداشلرمك حقمده هر آن ابراز ايده‌كلديكلرى آثار مخالصت والتفات واحاسن انظار توجهاتك منت شكرانى محفوظ خاطرم اولمقدن هيچ بر وقت خالى قالميه‌جغنك عرضيله بولطف والتفاته قارشى اك صميمى تشكرات وتحميداتمى تقديم ايدرم . شرف معارفه ومصاحبتلرى بنم ايچين پك قيمتدار اولان وهر بريله مناسبات شخصية ووداديه‌مك ادامه‌سى اخص آمال بولونان رفقاى كرامك متصف اولدقلرى فضائل اخلاقيه ومزاياى علويهٔ عسكريه دائما بررابطهٔ قلبيه ايله بنى كنديلرينه مربوط ومجلوب قيلمش اولديغندن بوذوات ممتازه‌نك تشكيل ايتديكلرى برهيئت محترمه ميانندن آيريلمغه مجبور اولديغم بوكون ، بنم ايچين اك آجيقلى وكدرلى بركوندر . آنجق بزى سوق واداره ايدن قوت ـ مباديده استحصال سعادت وطن شانلرينه پيرايه‌دار اولمسنه رغماً ـ بوكون وطن وملتك استقبالى نامنه غايت تهلكه‌لى بر واديه صاپمش باالجمله محبان مملكتى پك زياده دوشونديره‌جك بر وضعيت آلمش اولديغندن بر ملتك مقدراتيله اوينامق مسألهٔ عظيمه‌سنك توليد ايليه‌جكى مسئوليت معنويهٔ آتيه‌سنك ولوكه ناچيز اولسون برقسمنه اشتراك ايله حصه‌دار اولمقدن توقى‌يه مجبورم . واقعا بو قوته ارتباطمزك دوامى يمين ايله تأمين ايدلمش ايسه‌ده يميندن اول هرشيده ارتباط وجدانى بولونمق مقتضى اولوب مسلك اعتباريله يعنى وطن ـ پرست وحريت پرور صفتيله جمعيته وجداناً وقلباً موجود اولان مربوطيت قديمه وصميميه‌مز جمعيتجه قواعد اساسيهٔ مشروطيته رعايت اولوندقجه دوام ايده‌جكى قيد ضمنيسنى محتوى اولارق يمين ايله‌ده تأمين ايدلمش

ایدی . شیمدی ، بوقواعد اساسیه‌دن انحرافك ارتباط وجدانه کتیردیکی خلل یمینك حکم تقییدیسنی دخی طبیعتیله ابطال أیلمشدر .

ایمدی بنی جمعیتدن چکیلمك مجبوریت معنویه‌سنده بولوندیران بوحال اکا مربوط اولمق حسبیله هیئت مکرمه‌لری میاننده دخی کمال اسفله آیریلمغی ضروری قیلمقده‌در . آنجق شو حرکت هردرلو ملاحظه‌یه غالب اولمق لازم کلن سلامت وسعادت وطن دوشونجه‌سندن باشقه برشیئه محمول اولمدیغی جهتله نفوذ نظرلرینه واصابت فکر وتأمللرینه اعتماد ایتدیکم رفقای کرامجه معذور کوروله‌جکمی امید ایده‌رم .

احرار فرقه‌سیله پیدای مناسبت ایتدیکم حقنده دوران ایتمکده اولدیغنی ایشیتدیکم بعض روایاته کلنجه بونك صرف اراجیفه اولدیغنی ومناسبتمك قطعیاً اصل واساسی بولونمدیغنی تأمین ایدر ، شیمدیلك هیچ برفرقه ایله مناسبتدار اولمیه‌جغمی عرض أیلرم . سببی ده اوزرمزده بولونان صفت مبجلهٔ عسکریه‌در . وقایع محققهٔ تاریخیه‌یه مستند برقناعتم واردرکه اوده صنوف عسکریه‌نك مسائل سیاسیهٔ حکومتله اشتغالی مملکت ایچین غایت مخاطره‌لی ومضرتلی اولماسی‌در . حال حاضرمز بونك أك واضح وباهر بردلیلیدر .

فی‌الواقع اردونك استحصال حریت امرنده بدایةً صرف ایتدیکی مساعئ وطن ـ پرورانه قابل انکار دکلدر . آنجاق مجلس مبعوثانك کشادندن صوکره عسکرك مسائل سیاسیهٔ حکومتله اشتغالی وحدت عسکریه‌یه پك الیم ، فجیع برضربه اوره‌جغی بی‌اشتباه وبوتون قوای عمومیه‌سیله مشروطیت اداره‌نك نکهبانی اولمق لازم کلن اردونك سیاسیات ایله توغلی یوزندن ظهوری ملحوظ دکل مطلق اولان اختلاف افکار وآرا سببیله نه کبی وخیم نتیجه‌لر تولد ایده‌جکی آزادهٔ کواهدر .

بناءً علیه ، توجه واعتمادلرینه‌لك دوامی بنم ایچین پك دکرلی برتسلی تشکیل ایده‌جك اولان پانغالتی قلوبی هیئت کرامنك عفولرینی نیاز وبو ورقه‌مك بروداعنامه اولارق قبول وتلقیسنی رجا أیلرم افندیم . ٦ ربیع‌الاول ـ ٣٢٧ ، ١٠ مارت ـ ٣٢٥

برنجی فریق

شریف

توركيا ملی بانقه‌سی

ملكتجه اوغرادیغمز نتیجه‌مزه رغماً ثروتجه، سرمایه‌جه فقیرز . احوال اقتصادیه‌مز یك بوزوق ، پك ابتدائیدر . عصرلردنبری بر وقتلر فتوحات ایله اوغراشیورز ، اوسایه‌ده بر درجه ، فقط ، موقت اعتلا ایلیوردق .. بردملرده ادارەسزلكمز یوزندن مظفراً الده ایتدكلرمزی مقهوراً اعاده ایلەدك . بوآنه كلنجه‌یه قدر اوخجالت انكیز ناقبتلرك سیرجیلری اولدق ، قالدق . اوطوتدیغمز طریق خرابیدركه الان تعقیب ایلیورز . بزالدن كیدنلردن صرف نظر، فقط ، شیمدی هنوز الیمزده قالانلری محافظه ایده‌بیله‌جكمی‌یز ، ایده‌بیلیرمی‌یز . ایشته اومبهم ، داها دوغروسی ، مشكوكدر . بز برزمانلر خارجاً یالدیزلی ، محتشم ظفرلرله مملكتلر فتح ایلركن ، بوتون اوفتح ایتدیكمز یرلرك ادارەسنی بیلەمدك . تعصبمز ، جهالتمزه انضمام ایلەدی . اونك ایچین ادارەجه مظالم اختیار ایلەدك ، اقتصاداً ایسه همان هیچ برشی یاپمادق . حزینی شوكه اعمارشویله دورسون ، اوجوشاجوش جهالتمز بزی دائما تخریبه، استهلاكه سوق ایتدی بوحاللر بزم برقاچ عصرلردنبری اقتصاد نه‌در ، قزانج ناصل اولور . ذوق تحصیل ، ذوق تجارت نه‌كبی فائده‌لر ویریر ؟ بوتون بوشیلردن بیگانه ، بی‌بهره یاشادیغمزه نه‌آجی برهانلردر .

بز بوتون بومطالعه‌لری نظر امعانه آلارق فردای مشروطیتمزده غیری كوچوكدن بویوكه آمال اقتصاد ، آمال اعتلا ایله چالیشه‌جغمزی ظن ایلیورز ، بالخاصه بوكبی جداً نافع اولان تشبثات اقتصادیه‌نك میدان آلمسنه الدن كلنی صرف ایتمه‌یی اك بویوك ، اك معزز بروظیفه بیلیوردق . اونك ایچیندركه اك ابتدا ملكمزده « ملی بربانقه » بر « مؤسسهٔ اقتصادیه » وجوده كتیرمه‌یه بذل مقدرت ایلەدك . دشمنلرمزك سوق احتراصله كورمه‌مزلكدن كلدیكلری حال حاضرده‌كی « ملی بانقه » هپ مساعیمزله حیات بولدی . شیمدی ، خصمای معروفه بونیده انكار ایدیورلر . استانبولده ملی بربانقه تأسیس ایلەمك مقصدیله كانون ثانی – ۹۰۸ ده بعض رفقا ایله بالمذاكره قلمه آلدیغمز پروغرامی مستصحباً ، لوندره‌یه متوجهاً استانبولی ترك ایتدم مرحوم پدرمك ایلك خارجیه ناظرلغنده درسعادت

انکلتره سفارتی مصلحت کذاری بولونان سابق خارجیه مستشاری وهندستان قرال وکیل لاحقی لورد هاردیق ملی بانقه مسأله‌سی ایچین زیارت ایله‌دم .

انکلتره دولت فخیمه‌سی دور سابقده حکومت سنیه‌دن یوزده قرق نسبتنده برمناسبت تجاریه تأمین ایتمشدی . فقط ؛ هرنه طرزده اولورسه اولسون دوغرودن دوغرویه حکومتلر بیننده مالی و اقتصادی بر رابطهٔ متینه یوقدی . والحاح زمانله اولامازدی‌ده . . کرك سیاسیات عالمنده ، کرکسه جهان تمدنده هرهانکی برحکومت مدنیه ایله تأسیس مخادنت بوکون بردرجه‌لره قدر اول امرده روابط اقتصادیه ایله ممکن‌در.بونك ایچیندرکه بوتشبث مالینك انکلتره حکومت معظمه‌سیله عثمانلیلق عالمی آراسنده تأسیس مناسبت دوستانه‌یه فرصت اتخاذی درپیش ایدیلمش وبومسألهٔ مهمه ایچین ایسه بالخاصه انکلتره حکومتی طرفندن صورت خصوصیه‌ده معاونت وعدی‌ده استحصال اولونمشدی . لورد هاردیق ملی بانقه مؤسسهٔ اقتصادیه‌سنك تأسیسی خصوصنده بنی سیرارنست قاسل ایله مذاکرته صلاحیتدار ایتدی . بونکله برابر سیر ارنست قاسل مسأله‌یی بر مدت تأخیره طرفدار ایدی . مسأله سیر ارنست قاسل ایله عریض ، عمیق مذاکره ایدیلدکدن حتی پروغرام یکیدن تعدیل واصلاح اولوندقدن صوکره استانبوله عودت اولوندی . استانبوله عودتمده صدر اعظم کامل پاشا وخارجیه ناظری توفیق پاشایه مراجعتله « ملی بانقه » مسأله‌سی دولاییسیله انکلتره حکومتنه سیر ارنست قاسلك بومؤسسهٔ ملیه‌یی تشکیل ایتمه‌سی موجب مباهات اولاجغی وبالخاصه سیرارنست قاسلك بومسأله ایچین استانبوله کلدکلری تقدیرده حسن قبول اولونه‌جغی طبیعی بولوندیغی زمیننده بر تلغراف چکیلمه‌سنی رجا ایتدم . تلغرافدن برهفته صوکره ارنست قاسل‌ده کلدیلر . سیرارنست قاسلی وکلایه ورجال حکومته طانیتدیغم کبی (سرقل ذوریان)ده احضار ایلدیکم برقاچ ضیافتده جمعیت ارکانی ورجال حکومتی‌ده تقدیم ایتدم . مالیه ناظر سابقی جاوید بك‌ده بوضیافتلرده حاضر بولونمشدی . بن اواثناده بعض مسائل تسویه‌سی خصوصنده مصره حرکت ایتمشدم‌که سیرارنست قاسل‌ده عین سیاحتده بمله برابردی . بن مصرده ایکن کامل پاشا حضرتلری سقوط ایتدیریلمشدی . طوپراقلرمده بولوندیغمدن سیرارنست قاسل اصواندن تلغرافله استیضاح ماده

ایله‌دیلر . خارجده ملاقی اولدیغمزده سیرارنست قاسل کامل پاشا حضرتلرینک سقوطی ایچین جمعیتجه توسل اولونان وسائط سفیله و عادیه‌یی تماماً آکلامش و کامل پاشا حضرتلرینک سقوطنی استقبال ایچین بالخاصه مشروطیت ایچین خطرانگیز کوردیکنی و بوندن دولایی مؤسسهٔ ملیه‌نک تأسیسی ضمننده تشریک مساعی ایتمه‌مکده معذور طوتولمقلغمی کمال تأثرله عرض ایتمشدم .

یقیندن تدقیق احوال امللیه سیرارنست قاسلله برابر استانبوله دونمش کامل پاشانک سقوطیله زمام اداره‌یی بوس بوتون أله کچیرن و مقدرات ملته کلیشی کوزل جاهلانه اوینامایه باشلایان جمعیت اتحادیه‌نک طرز حرکتندن نتیجه اعتباریله قورقمش و بو شرائط داخلنده مؤسسهٔ اقتصادیه‌نک تشکیلنده اصرار ایده‌میه‌جکنی ، بونکله برابر خصوص مذکورک تأمین اجراسی ضمننده الدن کلن غیرتی‌ده دریغ ایتمه‌یه‌جکنی علاوه ایتمشدم . کامل پاشا سقوطندن صوکره سیرارنست قاسلی و بنی اقشام ضیافتنه دعوت ایتدی . مؤسسهٔ مذکوره‌نک تشکیلی ضمننده تشویقاتده بولوندی بوندن صوکره « ٣١ » . حادثه‌سی وقوعه کلدی که بو حادثه سیرارنست قاسلی اندیشه‌یه دوشورمشدی . وقعه‌دن برقاچ کون صوکره کندیسنی پاریسده کورمشدم . مسألهٔ مذکوره حقنده صورت قطعیه‌ده کوروشمک اوزره سیرارنست قاسل طرفندن لوندره‌یه دعوت اولوندیغمدن دعوته اجابت ایده‌رک بوندن بویله استانبوله دونمک عزمنده بولونمادیغمی بناءعلیه بانقه اداره اعضالغندن عفو اولونمقلغمی رجا ایتدم . انکلتره اعاظم رجال مالیه‌سی و اقتصادیه‌سی حضورنده استعفای واقعمدن دولایی عظیم تأسفلر ایدن سیرارنست قاسل نهایت اصرارمه مقاومت ایده‌میه‌رک هر نه زمان آرزو ایده‌رسه‌م مجلس اداره اعضالغنک عهده‌مه احاله اولونه‌جغنی سویلدی ابرائیله ملی بانقه‌سی اداره اعضالغنه تعیین ایتدیردیکم جاوید بک او صیراده مالیه نظارتنه قدر فیرلامش اولدیغندن بوش قالان موقعنی غمکسار اقتصادیسی حسین جاهد بکه ویرمه‌سنی سیرارنست قاسله رجا ایتمشدی . ایشته مسأله‌یی اولانجه وضوحیله اورته‌یه قویدم . خصمای حریت و مشروطیتمز بو خدمتمزی‌ده انکاره قدر جرأت ایتدیلر .

بونكله برابر مؤسسهٔ مذكوره‌نك معاونت مخصوصه‌مله احيا ايديلديكى جاويد بكك آتيده‌كى تذكره‌سيله صراحةً آكلاشيلير :

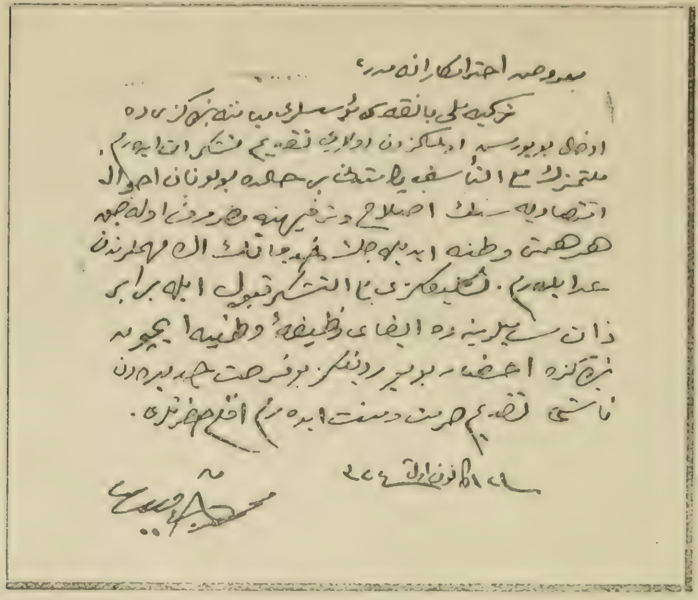

معروضهٔ احترامكارانه‌مدر

تركيه ملى بانقه‌سنك مؤسسلرى ميياننده بوكون بنده‌كزى ده
اوده بولونمسه ايدلكزدن دولايى تقديم تشكرات ايدرم.
ملتمزك مع التأسف يالكز بر حصه‌سى بولونان احوال
اقتصاديه‌سنك اصلاحى وشفقتنده ضرورى اولديغنه
هر همتكن وطنه ايديله‌جك خدمتك ال مهملرندن
عد ايلدم. تشكلكزى بالتشكر قبول ايله برابر
ذات سيرينه‌ده ايفاى وظيفهٔ وطنيه‌يه چاليشه
نرقلرده اعضادن بريسى ويردنكز بر فرصت جديده‌دن
ناشى تقديم حرمت ومنت ايدرم افندم حضرتلرى.

١١ تشرين اول ٣٢٤

محمد جاويد

منشاى اختيارى

آوروپايه دوغرو

شرقك ، عموميتله شرقك غريب برطالعى ، همان هرزمان ايچين غريب ماجرالرى واردر. ماضى‌يه ، تااوزاقلره كيديلدكجه مثلا ؛ سردرهوا برسلطنتك جلالت قهرانه‌نك كاه محتشم برخارقهٔ معلاسى ، كاه سيال برآفت مخربه‌نك فجايع بى‌پايانى ، بعضاًسه وجدانلره لرزه · مفكره‌يه وله ويردن بيك تجلىٔ معكوس بردن پارلار ، سونه‌ر .. بوتون بومخصوصات شرق نصيب عمرينى فيض و عرفاندن ، فكر ووجداندن آلديغى ايچين دوغديغى كبى ئولور ، ئولديكى كبى مزار نسيانه كيره‌ر . طبيعى دركه ابتداده حكمت ، اصابت تعيين ايديله‌ديكى ايچين انتهاده عبرت ، تجربه آرامامق لازم كلير ! .

بز بر آلای دریادل ، بیك وقعهٔ ألیمه ، بیك قهر کوردك . تاریخمز ، حتی ؛
ـدن باشه پادشاهندن وزیرینه ، افرادندن خواصنه قدر هپمزك یاشادیغی آنات
ـطرابك مع الاسف ، بزه تجربه ویرمه‌ین سلسلهٔ خجالتیله مالامال . . فقط ؛
ـته کورولیور ، ألمزده ، وجدانمزده بر ذرهٔ عبرت اولسون یوق ! . غریبز ،
ـوالی‌یز ! . . هردین ظلمه عصیانی ، ظلمه‌یه عدم انقیادی امر ایدر . دینمزده
ـی بزه فرض قیلمشدر . فقط ؛ بز عادتا قهارلری اوقشار دوروروز . اسلامیتله
ـلمکارلغك بریرده اجتماعی ممکنسزدر . بونکله برابر دیارمز عادتا ظالملرك آماجکاه
ـسانحی اولمش . . بونك عکسی ادعا ایدیله‌مز ، اساساً اوزاغه کیتمیه‌لم ؛ شو
ـوك اوچ سنه‌لك مدید بر کشمکش حیاتك تظاهرات فجیعه‌سی بونی رعنا
ـسترمزمی ؟

بودورلو مصادمات دماغیه‌نك تحت تأثیرنده مضطرب آوروپایه دوغرو ایلریلرکن
ـکبی درین براغبرارله صیزلاتان وطنم ، آتیمز ، پیش تفکرمدن بر دقیقه آیریلمیوردی .
ـاتمز ایچین صوك پارلایان لمعهٔ امیدی ظالم بر تهالك ماضی پرستانه ایله ، بالخاصه ،
ـعیهٔ حرص ومنفعتله سوندورمه‌یه جرأت ایدنلره لعنتلر ! . عثمانلیلق عالمی کبی
ـلیم وغیر متجانس بر هیئت اجتماعیه‌نك مقدراتیله هم ده پك خیرچینجه‌سنه
ـینایان نانکور نسل مریضی پیش انظارمه کتیردکجه بوتون دهشتیله کریوهٔ
ـمحلاله یووارلانمق اوزره اولدیغمزی حس ایتمکده ایدم . استانبولده ؛ دور
ـیا دور مشروطیت ـ تعبیر رنکین مخصوصمزجه ! ـ دور دلآرای مشروطیت
ـیه قهر ایله ، نفرتله یاشادیغمز سکز آی بوتون تفرعتیله نظر امعانه آلییور . .
ـل دکل ، بوکیدیشك فلاحمزه ، اقبالمزه هیچ ده تعلق اولمادیغنی ادراك ایلییوردم .
ـسکز آی ایچنده هر یاپیلان ، صحنهٔ وقوعاته چیقاز مسأله‌نك آلتندن ، اوستنده‌کی
ـخفیفمی خفیف قشر مشروطیت قازینجه ، اولانجه وضوح الیمیله منفعت ،
ـتراص ، استبداد کندینی کوستریوردی . وطبیعی بوتون اوحادثاتی میدانه
ـیرنلر شدت وجسارتلرینی سیاسیاته تشریك أیله‌دکاری عسکر قوتندن آلیورلردی .
ـسکرك ساحهٔ سیاسیاته چیقماسی ادارهٔ حکومت ومشروطیت ایچین بر مرضدی .
ـخصوصده دلائل سائره آرامایه حاجت یوق ! یکیچری اوجاغی ، طرز ادارهٔ
ـکه قاریشدیغی وقتلر ، سیاسیاته کیریشدیکی دملر ، بوملته بر بلا ، بر فلاکت
ـجاغی اولمشدی . مدافعهٔ وطن یولنده . استیلای عثمانی دورلرنده عثمانلی تاریخی

مفاخر كزيدهٔ قوميه‌مزله دولدوران اوقوڭ‌مسعوده يالكز اوزمين سطوتده اقبالمزه يارازكن سياسياته آتيلديجه ادبارمزى موجب اولمشدى . اطاعت عسكريه‌يى تا اساسندن تخريب أيله‌ين مرض مستولئ سياست بركره اوردويه كيرديمى , او آفتك پنجه‌سندن قورتولمق خيليجه مشكلدر . فقط جمعيت اتحاديه ، بالخاصه ، بو جنايتيله مصدر سيئات حاضره اولان فرقهٔ باغيه سوداى حكومت ، حرص منفعت يولنده بوك بسيط حقيقت تاريخيه‌يى بيله كورمه‌مزلكه ، كوستره‌نلره ايسه دشمن اولمغه باشلادى .

زمانك نزاكتنى ، طوتديغمز يولك نتيجهٔ وخيمه‌سنى تخيل أيلركن زمانك‌سبب استعفامز ، سبب اعترابمز اولان ادعاى معلومى اوقدر ايركن ، هم‌ده‌قانلى برصورتده تسليم أيليه‌جكنه قانع دكلدم . تهلكه‌يى داها اوزاق ، فقط ، داها آغير كوربيوردم . ناكهان خفى برأل برماوزر ! قورشونيله بر دماغى دلدى . قلب مشروطيتى زده‌له‌يه‌رك كچدى . بوندن صكره فكر وقلم محكوم اعدام‌ايدى !.. اورته‌ده مدهش مظلم برجنايت ، حسن فهمى بك ، بر شهيد مظلوم !. اوشنيع جنايتك مرتكبى اومخلوق سفيل ميدانده يوقدى.. اويله‌يا ! عدل ازلى‌ده اونى ايجاب‌ايدر. يالكز ، بلكه‌ده بر حميت مجنونى ، بر وجود مسمومى دكل ! فقط ؛ هيئت قاتلهٔ اصليه‌يى جزاديده ايدر . بوفاجعه‌يى ، اوتوز برمارت هائله‌سى تعقيب ايليور ! .

استانبولى واتحاد وترقى جمعيتنى ترك أيلركن ، يوقارووده‌كى استعفانامه‌مزده كورولديكى اوزره عيناً : « وقايع محققهٔ تاريخيه‌يه مستند بر قناعتم واردركه اوده صنوف عسكريه‌نك مسائل سياسيهٔ حكومتله اشتغالى مملكت ايچين غايت مخاطره‌لى ، مضرتلى اولمسى‌در . » ديمش و او زمانكى تظاهرات مؤسفه‌يى اشارت أيليه‌رك شو سوزلرى‌ده «حال حاضرمز بونك أك واضح وباهر بر دليلى‌در!» علاوه ايتمشدك .

ملكمزك همان هرطرفنده جمعيتك تغلبى ، عسكرك مداخلات غيرقانونيه‌سى . فرقه‌لرله اشتغالى كوك بوداق صالمش ولايتلرده آسايش معناسز ، مضمونسز بر خيال حالنه كلمشدى . همان هر طرفدن شكايت ، هر ولايتدن عدم ممنونيت علامتلرى باش كوسترمش ايدى . او زمانكى اداره‌سزلكمزك ، غفلت

جاهلانه‌مزك أك بويوك . فقط ؛ قاتلی دايلی شهيد مظلوم حسن فهمی بكك وقعهٔ قتل فجيعنی تعقيب ايدن . « ٣١ » مارت هائلهٔ مدهشه‌سی ، آطنه وقايع مؤلمه‌سی اولدی !..

« ٣١ » مارت !

آوروپايه دوغرو حركتمزدن برقاچ كون صوكره شهيد حريت مطبوعات حسن فهمی بكك وقعهٔ فجيعهٔ شهادتی ، برمدت صوكرده‌ده ادارهٔ دولت عثمانيه‌يی زيرو زبر ايدن ؛ روده مملكتی احتراصات شخصيه پيشنده تاراج أيله‌ين فرقهٔ اتحاديه عليهنه ملك ايچين ، حلق ايچين خطر انكيز بر « مظاهرت عسكريه » يازلادی . بی معنا بر غرور حميت ــ كستزانه ايله وظيفهٔ عسكريه‌لرينی اونوتان « سياسی ضابطلرمز ! » كنديلرينی ، مع الاسف ، هنوز حصه‌دار عبرت أيله‌مه‌ين او وقعهٔ اختلاليه‌نك . بر قاچ حريص سرسرينك اغوا آتنه قاپيله‌رق ، سبب اصليلری اولديلر . وقعهٔ مؤلمه‌نك بر قنىر نسيانله صارمالانمق ايستنن هويت اصليه‌سنی ميدانه قويمه‌دن اول شو سوزلری بر داها تكراردن نفسمزی منع ايده‌مه‌دك . اوده ؛ پك طاتلی ، پك سحر انكيز كورونن سياستك عسكر أله كچينجه نه مخرب ، نه هولناك بر واسطهٔ اضمحلال تشكيل أيله‌ديكنی كوسترمك‌در . . بر آز انصاف ايله ، وجدان ايله وطن خرابمزك ، خلق مغدورمزك حال حزيننه آجيه‌رق « ٣١ » مارت وقوعات أليمه‌سنه عبرتله باقيله‌جق اولورسه رعنا كورولور . بو وقعه بر سورو وطن اولادينی ، بر آلای بی چاره‌يی محو أيله‌دی . . ملكمزی قانه بويادی . بوكونه قدر هب او حادثه‌نك محكوم شئامتی اولدق . بو يوزدن ارتكاب ايديلن سلسلهٔ مظالم ، بو فرصتدن بالاستفاده اختيار اولونان او بی‌پايان شناعتلر تاريخ انقلابمزه نه‌خجالات انكيز صحايف وحشت قازانديردی . بوكونكی بی چاره ملكمزی در پيش أيلينجه عدل ازلينك بو قهار تجلیٔ مدهشندن ناصيل قورتولاجغمزی بردورلو كسديره‌ميورز . عدل و حق‌دركه بوكون بزی او سفيلر

نامنه بودرجه زبون ایتدی . اویله‌یا ! اوجنایاتی اونلر ایشله‌مکله برابر صبرمز ، تحملمز یوزندن همان هپمزده بویولده کناهکارز ...

اوتوز بر مارت بر حادثهٔ ارتجاعیه دکلدر .

اوته‌دنبری مطبوعاتمزده ، حتی ، بعض مطبوعات اجنبیه‌ده‌ده « ۳۱ مارت » هائلهٔ مدهشه‌سنک بر وقعهٔ ارتجاعیه اولدیغنه دائر بعض مطالعات سخیفه و غرضکارانه کورولدی . اکثریا جمعیت غیرتی کودن طنین کبی وداها سائر روم ایلی غزته‌لری کبی اوراق ملوثه « ۳۱ مارت » ی جهانه مرتجعلرك وجوده کتیردیکلری بر عکس العمل دیه کوسترمه‌یی ، بر حیله اوله‌رق ؛ اعتیاد ایدینمدیلر آوروپایه قارشی ایسه خلقمزك طرفدار حریت و مشروطیت اولمادیغی ناحق یره اشاعه بلاهتنده بولوندیلر . احتراصك هر نوعی مملکتمزده فیاض برقدرت غریبه ایله یاشاتان شبهه‌سز اکثریت خلقمزك ظلمت جهالت یوزندن نصیبه‌دار عرفان اولماماسی‌در . جهالت ، غفلت مات بالطبع سرسریلرك ، مشروطیت دشمنلرینك یکانه استناد ایله‌دیکلری سفیل برسلاح مظفریت‌در . بودرلو اشخاص امللرینه اوسایه‌ده ، او اساسسز ، ایکرنج سلاح ایله بر مدتجك ایره‌ر . نته‌کیم ایردیلرده .

جوشا جوش . تحمل ـ شکن بر حیات تحکمك ، بر حیات حرص و تغلبك عاقبت طبیعیه‌سی اولان « ۳۱ مارت » ك ، اوبادرهٔ الیمه‌نك « ره‌آقسیون ـ ارتجاع » اولمادیغنه سوز کوتورمز دلیللر ، اعتراض قبول ایتمز صریح و مثبت امارهلر موجود ! .

بزم بیلدیکمز ارتجاع بوتون متفکرینجه قبول اولوندیغی کبی مشروطیتله اداره اولونان ، برادارهٔ احرارانه‌یه صاحب اولان ملتك یاخود بر زمرهٔ خلقك هر نه‌یی آلت ایدرسه ایتسین مثلا ، مطلقیت اداره‌یی استعاده مقصدیله قیامی‌در . و بو یولده قیام ایدنلره مرتجع دینیر ؛ بر ادارهٔ احرارانه‌یه قارشی عکس العمل طرافداریدرلر . و بو کروه مرتجعین دوغرودن دوغرویه اول امرده روح مشروطیت اولان مجلس مبعوثانی قالدیریرلر . ارتجاع کله‌سنی ایشته بو بسیط تعریف ایله فقط ، کله‌یی نقصان قبول ایتمه‌ین تام معناسیله تعیین ایله‌دك . جهالتك هیچ بر طرفنده علی الاطلاق بر دینداره ، حتی بر متعصب دینداره مرتجع دینمز . اویله اولسه ادارهٔ

احرارانهجه جهان مدنيتك پيشواسى بولونان بر طرز مسعود حكومته مظهر اولان انكليزلرلده مرجع اولمالرى ايجاب ايدر. چونكه دينداردرلر • چونكه ! متعصبانه ديندار درلر. فقط • همان هر مسأله‌يى اغلاقه • مغالطه‌يه بوغان سيورى قفاره بو پك اعلا آكلادقلرى حقائق بسيطه‌يى قبول ايتديرمك ممكنمى ! .

« مارتده » نه‌ياپيلدى ؟ . نكهبان مشروطيت ديه « قدرت جمعيتى » تمثيل ايلمك اوزره روم ايلنده ادارهٔ سابقه‌يه اعلان عصيان أيله‌ين آوجى طابورلرى مشروطيتى هر دورلو تجاوز احتمالاتنه قارشى مدافعه أيلمك وظيفه‌سيله كتيرلمشدى . استانبولده «٣١» وقوعات فجيعه‌سنه قدر باصقينجيلق ايتمكدن باشقه هيچ برايشده قوللانيلماديلر. مملكتده حريت وار زعميله تشكل ايله‌ين « فدا كاران ملت جمعيتى » جمعيت اتحاديه‌نك مستكره مفترياتنه قربان ايديله‌رك بوزوالليلرك سلاح حريتى ! ايله قالديريلدى .

دارالشفقه حربيه‌صيراسيله مجلس مبعوثانه قادار همان هر دائره‌ده الحمد بو قهرمانلرمزك ناصيهٔ بسالتنى • بالخاصه . اوانوار • اوفيض حريتله جلادار ! سونكولرينى • برقسم قهرمان حريت ضابطلرمزك بعض طالعسزلرى رووللورلرينى بيله كورديلر. حربيه نظارتى ميدانده ويريلن مسامرهٔ شبانه‌ده • داها بونك كبى برچوق صحنه‌لرده بو عسكرى جديتك • اطاعت عسكريه‌نك بوس بوتون خارجنده اولارق « كچيد رسملرنده ! » ده استعمال ايله‌ديلر . حربيه ناظرينك تحت حمايه‌سنده • بالخاصه • اصلاحات عسكريه‌ده بولونديغى . اردونك تكملى يولنده مساعئ فوق العاده ابذال ايله‌ديكى اوتهده • برىده سفسطه‌لرله اشاعه اولونان اوستاند قهرمان مجنونى معهود محمود مختار پاشانك تسهيلاتيله اوزوالليلر صحنه‌لره چيقاريلديلر . ايشته اونكهبان حريت ومشروطيت اولان قوهٔ مسعوده‌نك استانبولده‌كى اجراآتى ! . بويله اطاعت عسكريه‌يى برباد ايله‌ين وبالخاصه مشروطيتمزى رخنه‌دار ايدن مسائل اداريه‌ده كورجه‌سنه برآلت احتراس اولارق قوللانيلان عسكرك اعلان عصيان ايلمه‌سى غايت طبيعى‌در . بونده مسئوليت امراى عسكريه‌يه ، اوكوزلرى • كوكللرى الحاح سياستله محترصانه بونالان ضابطانه راجعدر . اوصوكره‌دن آصيلان زواللى جاهل چاوشلرك • نفرلرك صوك خيال حزين موتى اوبويوك دناءتلركْ مستكره خجالتلرينى الآن طاشيان ملكى • عسكرى جمعيتجيلرك وجدانى تعذيب ايتميورسه ؛ حيرت !

نهایت بوکبی خدمات سفلیه‌ده استخدام اولونان عسکر ، کوپری اوزرنده هدف شئامت اتحاد اولان حسن فهمی بکك فاجعهٔ حزین موتی مناسبتیله دهان ناسده دولاشان شکایتلرك تحت تأثیرنده « فریزوویك » اجتماعی تقلید ایلیه‌رك آیاصوفیه میداننده طوپلاندیلر .. (۳۱) مارت وقوعاتندن اول استعفا نامه‌مزده صراحةً ذکر ایتمك وبو بحثك بالاسنه درج ایتمش اولدیغمز وجه ایله عسکرك سیاسیاتله اوغراشماماسنی تمنی ایتمشدك. بونك ایچون درکه (۳۱) مارت « مظاهرت عسکریه » سنی هیچ برزمان آلقیشلایامایز. چونکه الان اولکی ادعاده ثابتز. یالکز شوقدر وارکه وقعهٔ ارتجاعیه دکیلدی . دلائلی !

اول امرده مرتجعلر یالکز درت ، بش شخصه دکیل ! بلا تفریق بوتون مبعوثلره دشمنلردرلر . اویله اولمالری ایجاب ایده‌ر . حال بوکه قیام ایدن عسکر مطالب (معقوله) سنی ـ چونکه ، عسکرك قیامنك اساساً فنالغی باشقه ، مطالبك معقول اولماسی‌ده بوس بوتون باشقه‌در ـ مجلس مبعوثاندن ایستیبور ، پادشاهندن دکیل !. حال بوکه اکر بونلر مرتجع اولایدی ، ییلدیز سرایی اوکنه طوپلانیر وبرمدت صوکره مجلس مبعوثانی‌ده تاراج أیلرلردی . اویله یاپمادیلر. بورادە یالکز بر ادعا واقع ، وارد اولمامقله برابر اوناده جواب ویره‌جکز . « دینی آلت قیام اتخاذ ایتمك ارتجاعدر ؟ » اتهامنی ایجاب ایتدیرن قباجیلرك « شریعت ایسته‌رز . » واویلاسی‌در . بوسوز وقعه‌یه رنك ارتجاع ویرییورمش ! هیئات عاصیه‌نك : شریعت ایسته‌مه‌سی ، اهل قیامك سویهٔ عرفان وادراکی پیش امعانه آلنیرسه هیچ‌ده ارتجاع صاییلاماز . جمعیت مردوده‌نك اواجرا آت سفلیه‌سندن صوکره اوقیامی فرض محال اولارق بر قسم منور خلق باشه چیقاره ایدی ، طبیعی بونلر « شریعت ایسترز ! » کبی بر فکر ، بر استنادکاه آرامیه‌جق ایدی . بوحالی طبیعی بر شکله صوقان بر یکیلرینك منور و عرفانلی عساکر عاصیه‌نك ایسه جاهل وبسیط دوشونوجی اولماسی‌در . او عسکر نظرنده عدالت . حریت ، مشروطیت حاصلی هر امل احرارانه آنده ، شریعتده مندمجدر. شریعت ایسته‌مك اویله دینیلدیکی کبی استبداد آرامق ، ظلم ایسته‌مك دکلدر . باخصوص بعض سربست دوشونلرك بویله هنکام خطرده بر سلاح صلاح کبی صاریلدقلری شی ، غریبی شوکه ینه دین اولویور قیام ایله‌ین عسکرجه داها آرزو اولونان شیلر قابینه‌نك سقوطی ، بش آلتی شخصك مبعوثلقدن استعفا أیله‌مه‌لری و کندیلرینك

عفوی ! شهید مظلوم حسن فهمی بکك شهادتی مسأله‌سی افکار ناسده محق بر غلیانی موجب اولمش و بو غلیان عسکرده ده سرایت ایلمشدی. عسکر بو آتی کشی‌یی بك زیاده سیوریلدکاری ایچین ، صرف او شهید عالی نامنه پارالایه‌جقدی. چونکه؛ افکار جمهور انتقامجویانه ایدی . نته‌کیم او یولده ده دست قضا عاصیلره مدهش ایکی خطا یاپدیردی . عدلیه ناظری ناظم پاشا ، مبعوث ارسلان بك او خطانك قربانی‌در . تشریحاتمزله ظنمزجه تماماً تنور ایله‌ین وقعهٔ مؤلمه اساس اعتباریله بوندن عبارت.. اصحاب اغراضك سوق احتراصله مسأله‌یی باشقه رنك، باشقه شکله ، ارتجاع صورتنه صوقمق ایسته‌مه‌سی بوتون اداری ، سیاسی سیئات سابقه‌لرینی ینه ناصیلسه مساعدهٔ طالعله دیریلتدکلرندن اورت باص ایتمك ، معارضارینی ایسه او سایه‌ده اسناد ارتجاعله قهر ایله‌مك ایچین‌در .

(٣١) مارت بر وقعهٔ ارتجاعیه دکیل ؛ فقط ملك ایچین ، ملت ایچین بر آفت ؛ بر جنایتدی . مقصد نه درجه‌لره قدر مشروع و محق اولورسه اولسون عسکرك اطاعت عسکریه‌یه هیچ ده موافق اولمایان بو کبی قیاملره جرأتی معاداتنه اضمحلالمزه ، پریشانمزه ، سببیت ویره‌بیلیر. بزی بو یولده قورقوتان تهلکه ، اندیشهٔ اضمحلالدر. والآن ده او اندیشهٔ امید شکننك زیر تهدیدنده آتیمزدن ، مشروطیتمزدن امین دکلز . زیرا ، عسکر هنوز ، همده وار قوتیله سیاست عالمنده قوشیور . بحران حاضرمز مشروطیتسزلکمز اساس اعتباریله هپ او منبعدن ، هپ او مرضدن انتشار ایدییور. بعض بدخواهلر ، جداً سائقهٔ منفعتله (٣١) مارت حادثهٔ مؤسفه‌سنه باشقه جریانلر ویرمك ایستیور . او سایه‌ده سفیل برقاچ مانغر ایدنمك ایچون هر یالانی ، هر مذاقی ارتکاب ایلیورلر . بوکون حقیقت میدانده ! بونکله برابر احتراصك ، بدخواهلغك ، بو درکهٔ مجالتنه دوشنلر بدطینت غرضکارلردر . اونلرك تزویراتی. تسویلاتی غیری عثمانلیلق عالمنده بر ملجاء قبول بولاماز ظننده‌یز.

حرکت اردوسی

« ٣١ » مارت حادثهٔ عسکریه‌سی ، یوقاروده سویلندیکی کبی ، نظام ، و تربیهٔ عسکریه‌یی تماماً دن صارصمش باشنده شاشقین و مخوف بر پادشاه ، اورته‌ده خیرپالانمش و برچوق اعضالری نام حریته ناموس اوزرینه ایتدیکلری یمینی اونوته‌رق بر ر

دلیکه صویشمش ، اعضای متنفذه‌دن متباقی اهمیتسز برجمعیت هیئتی قالمشدی . مملکت شورش ایچنده ایدی . یارب !. نره‌ده ایدی اوحمیتی یاشاتانلر ، نره‌ده ایدی اوحریت قهرمانلری .. اذکای وطنی کوپری اوزرنده کیجه‌لین ئولدورتمه‌یه قدر واران جمعیت مردوده‌نك الك ناموسلی کچینه‌ندن ، الك اوفاغنه قادار ایچیندن برفردی اولسون اودمده مردانه اوله‌نی بیلمه‌مسی اوزمانکی جمعیت اتحادیه حقنده پك ایی برفکر ویرمز ظننده‌یز .

« ۳۱ » مارت هائله‌سندن برقاچ کون صوکره استانبول سورلری خارجنده آرناوود ، بلغار، یهودی سلانیکلی ، مناسترلی برسورو کوکلیلر ، برقاچ طابورده عسکرارودکاه قورمش کویا تهلکه‌ده بولونان حریتی ، مشروطیتی قورتاراجقلردی عصر حاضرده اولاد اسرائیلك کوکلی حربه ، ئولومه کیتمسی یالکز عثمانلیلقده کوزولش برنادرهٔ تاریخیه‌در . بیله‌رك ، بیلمه‌یه‌رك تا استانبول سورلرینه قدر تشویقات حمیتکارانه‌ایله ! سوق اولنان بومشوش حرکت اردوسی ترصین مشروطیت املریله استانبوله کیرمشدی . شهره کیرمه‌دن صرف محافظهٔ مشروطیت وتقریر حریت داعیه‌لریله بذل مقدرت ایلیه‌جکلرینی وقطعیاً بی‌طرف حرکت ایده‌جکلرینی بیاننامه‌لرله تعهد ایدن حرکت اردوسی داها آن دخولدن اعتباراً اتحاد وترقی جمعیتی حسابنه هیچ یوقدن قان دوکه‌رك ، جان یاقه‌رق بالخاصه احرار امتك اله کچیره‌بیلدیکلرینی توقیف ایله‌یه‌رك ویردیکلری سوزده دورمادیلر . بویله‌لکله ایسه اهل صلیب باصقینجیلغنه ، چاپولجیلغه پك بکزه‌ین بر تهالك منفعت جویانه ایله یغما کرلکه ، غارته قویولدیلر . بو حریت قهرمانلری ! بر قاچ کون ایچنده ییلدیز سرایلرندن وکلا قوناقلرینه ، حتی ، برسورو بیچاره‌لرك مسکنلرینه قدر « تدمیرار تجاع ! » فکر احرارانه‌سیله ! باش ووردیلر . طرف طرف مدرسه‌لری کزه‌رك زواللی بیکلرجه خواجه‌لری بکر آنا بلوکارینه ، داها صکره‌ده سس‌سز، صداسز زندان مزاره بی‌رحمانه ، وحشیانه، نقل ایدیویردیلر. وحشتده بودرجه ایلری کیدنلرك نه‌هویتده اولملری ایجاب ایدر

مقصد صورتا حریتدی ، مشروطیتدی، اصلده ایسه قصوای امل قومیته‌نك، اوفساد اوجاغنك یکیدن آتشلندیرلمه‌سی ، پارلادیلمه‌سی اولدی . سفیللر املرینه ظالمانه ، نه مستکره یوللردن قاوشدیلر. دوشوندکجه وجدان تیترر .. ئورولور. اساساً دور سابقی ظلمده ، خیانتده، بالخاصه رذالتده قات قات کولکده براقن

ادارهٔ حاضره اوسایه‌ده میدان آلمادیمی ! اگر حرکت اردوسنك مقصدی حریت ، املی مشروطیت اولایدی ، بوکون بودرجه‌ده دوشر ، بورتبه ضعیفلرمیدك .

٣١ مارت قیامی مناسبتیله بر ارتجاع اختراع ایدیورمك ، صوکره‌ده بوسایه‌ده احرار امنی ، بالخاصه بر فرقهٔ مشروطه‌یی پریشان ایتمك ، علمایی سونکوله‌مك دعوای حریته میدان کار وزاره آتیلانلره هیچ‌ده یاقیشماز ، بالعکس شیندر ، اساساً حرکت اردوسی قسماً فکر حمیتله اورته‌یه آتیلان بعض صافدللر مستثنی باشدن باشه جنایت ایشله‌دی . تاریخده غایت آغیر اتهاماته اوغرامقدن اجتناب ایتمه‌دی . بوکونکی ذات ، اوکونکی ظلم وظلمتك بر عاقبت حزینه‌سیدر . ایشته بوکونده مملکتمزده ، زواللی عثمانلیلقده حریت یوق ، مشروطیت یوق . ادارهٔ عرفیه‌لر ، آرزولر ، هوسلر باخصوص تحکم ، تجبر فرمانفرما !. نه‌لر یاپیلمادی ، نه‌لر یاپیلمیور . بالخاصه ؛ مدافعهٔ حریت مقصد اصیلانه‌سیله بی پروا ، فقط پك صافدلانه استحقار حیات ایلیه‌رکدن استانبوله آتیلان بیچاره آرناوودلره حرکت واقعه‌لرینك اوبی آمان ، اووجدانسوز مکافتنه ایردیلر . زواللیلر نهایت الامر یوردسز ، بوجاقسز قالدیلر . غیری بوکون آرناوود وطنداشلرمزده بعض بدخواهان طرفندن ناصیل اویوتجاق ایدیلدکلرینی پك اعلا اوکرندیلر ، اوسفیللرنده ماهیت ردیئه‌لرینی آکلادیلر . حاصلی بوتون اوقانلی ، قانلی اولدیغی قدرده وجدانکداز اولان وقایع مدهشه نتیجه اعتباریله اتحاد وترقی چته‌سنی احیا ایتمکدن ، مملکتمزی ایسه بوحال اضمحلاله صوقمقدن باشقه بر شیئه یارامادی . شبهه‌سز ابتدا ایله انتها آراسنده بر مناسبت وار . اودورلو باشلانغیج جنایت ایدی ، اونك ایچیندرکه بوکونکی عاقبت فجیع اولدی ؛ تحملفرسا بر مشئومیت ، براغتشاش کسب ایتدی . شیمدی بوکا هرطرف ، هرشی ، هریر بر شاهد عادل ، بر دلیل قطعیدر . حکومت ، دولت ، مجلس مبعوثان ، مطبوعات هپسی میدانده ! . برسطحی نظر رتبهٔ حریتمزی رعنا تعیین ایلر . بز حرکت اردوسنك بواجرا آتنه ، مدنیت کسوه‌سی آلتنده اختیار اولونان اوتویلر نوروزیجی مظالمه لعنت ـ خوان اولدق . بوحادثه یوزندن ناموس ملی‌یه سورولن اوابدی لکه‌یی ، عثمانلیلغه روا کورولن بونجه مشروطیت ـ شکنانه جنایتلری ، اهانتلری تاریخ هیچ برزمان اونوتمیه‌جقدر . .

سربستی مسأله‌سی

عثمانلیلق عالمنده جمعیت اتحادیه‌نك باشدن باشه اختیار ایده کلمکده اولدیغی اوعقله وله ویرن مظالم وبالخاصه (٣١) مارت حادثه‌سندن صوکره میدانی بوش بولدیغی وهیچ بر صدای اعتراضه معروض قالمدیغی ایچین بی پروا بسله‌دیکی آمال محترصه وافکار سخیفهٔ منفعتجویانه بارز بر صورتده کندینی کوسترمه‌یه باشلامشدی. مدافعهٔ مشروطیت فکر احرارانه‌سیله ، باخصوص، تنویر اذهان ملت ایچین بر غزته‌نشری نجه متصور ایدی . اوصیرالرده مصردن پارسه کان مولان زاده ایله «سربستی‌یی» پارسده نشر ایله‌مه‌سی ایچین اقتضا ایله‌ین مصارف نظر اعتباره آلنه‌رق بر مقاوله نامه یاپیلدی . بز بو مسأله‌ده‌ده دور سابقده دعوای حریتله چالیشیر کورونن احرار امته ؛ یاپدیغمز کبی محویتی التزام ایتدك . بونك ایچیندرکه مولان زاده‌یه براستقلال تام ویرمشدك .

مقاوله نامه

مرحوم شورای دولت رئیسی سعید پاشا زاده شریف پاشا ایله سربستی غزته‌سی صاحبی مولان زاده رفعت بك آره‌سنده آتیده‌کی شرائطه توفیقاً ممالك عثمانیه خارجنده سربستینك نشرینه ناموس اوزرینه قرار ویرلمشدر شویله‌که ؛

١ — شریف پاشا غزته ممالك عثمانیه خارجنده بولنمغه مجبور قالدقجه هر نوع مصارفاتنه قارشولق اولمق اوزره شهری ایکی بیك بشیوز (٢٥٠٠) فرانق ویرمکی تعهد وغزته‌نك آتیده‌کی پروغرامی تعقیب ایلمسنی طلب ایدر .

٢ — سربستی غزته‌سنك پارسده هفته‌ده برنشر اولنمسی .

٣ — مشروطیتك محافظه‌سنی دائما مدافعه واحکام مشروطیتی اهالی‌یه آچیق لسان ایله تعلیم ایلمسی .

٤ — ضابطانك وبالعموم عساکرك سیاسیات ایله اشتغالنی تقبیح ومنعی لزومنی اخطار ایلمسی .

٥ — جمعيات خفيه‌نك بوندیرلماسی و امور حکومته قطعیاً مداخله‌ایتدیرلماسی خصوصنده مدافعه‌ده بولنمسی .

٦ — امور حکومته مداخله ایتمه‌مك شرطیله آچیق پروغراملرده تابع فرق سیاسیه محسناتنك تعریفی .

٧ — مجلس مبعوثان انتخاباتنك مداخلات حسبیله غیر مشروع اولدیغندن فسخیله یکیدن اجراسی لزومنی مطالبه ایتمك .

٨ — عسکرك اوروپا اصولی موجبنجه حق انتخابه مالك اولماسی .

٩ — عسکردن مبعوث نامزدی اولوب انتخاب ایدیلنلرك سلك عسکریدن استعفا ایتملرینك قانونه ربطی .

١٠ — حکمداره مشروطیتك بخش ایتدیکی حقوق وصلاحیته واقع اوله‌جق تجاوزه قارشو حقوق پادشاهی‌یی مدافعه ایتمك .

١١ — ناموسی مشکوك هیچ برشخصك غزته‌یه واقع اوله‌جق معاونت نقدیه وتحریریه‌سنك قبول ایدلمه‌مسی .

١٢ — خارجدن کله‌جك آبونه مقدارندن طرفینك معلوماتی اولمسی .

اشبو مقاوله‌نامه احکامنه رعایتی طرفین ناموس اوزرینه تعهد ایدر وبعدالامضا تعاطی اولنور .

پارس ، ٢٧ ، تموز سنه ١٩٠٩

شریف

بو بوقارویه درج اولونان مقاوله موجبنجه مولان زاده‌یه تعهد اولونان مبلغ ویریلدی . بو آندن اعتباراً آیروجه بر آپارتمان استیجار وتفریشی مسأله‌سی ، خسته‌لقلر ، بورجلر ، سیاحتلر بربرینی ولی ایدر دورور .

مولان زاده ٢٣ ، آغستوس - ٩٠٩ تاریخلی مکتوبنده بعض مطالعاتدن صوکره دییورکه :

« برده آپارتمانه نقل ایچون اوتل حسابی وارقداش اولاجقلری ظن اولونان ذواته بیهوده اختیار ایدیلن معاونت حسبیله نقد موجود توکندی . (!!)

بناءً علیه بشنجی نسخه‌ینی چیقاره بیلمك ومطبعه‌جه اعتباری محافظه ایتمك ایچون ایلول ابتداسندن ویریله‌سی مقتضی تخصصاتی (٢٣ آغستوسده !) لطفاً یا تماماً ویا قسماً بلاتأخیر (!!!) شیمدیدن یعنی وصول مکتوبله ارسالنه عنایت مخصوصهٔ نجیبانه‌لرینی تمنی و آغستوس تخصصاتندن باقی قالان یوز فرانغك دخی ارسالاته علاوه بیورلمسنی استرحام أیلرم بو ... ـ ندن صوکره خاتمه اولارقده ـ «باقی تزاید توجهات متعنم اعظمیلرینی استرحام ومعاملی سکته‌یه اوغرامامق ایچون لطفاً اسعاف مطلبه منتظرم فرمان . » دییور .

*
* *

٢١ · تشرین اول — ٩٠٩ تاریخلی مکتوبده‌ده آتنه‌دن پارسه قادار اختیار أیلدیکی سیاحت حسبیله « مکی » بکدن قرضاً آلدیغی پاره‌دن داهـا سائر پاره‌ی بیلمز اوچ رفیقك اعاشه‌سی دولاییسـیله اوغرادیغی زیاندن وبیلمم نه‌دن بحث ایتدکدن صوکره :

« والحاصل بوصـورتله بودجه‌ده یدی یوز فرانق (!!!) ، ومصـارفات سابقه‌دن (!) باقی برایکی یوز فرانق (!!!) آچیق حاصل اولدی .

بوکا قارشی بلکه برطرفدن معاونت اولورامیدیله تصادفه منتظراً (!) مطبعه‌جه ادارهٔ مصلحته یعنی تأدیاتی بعضاً تأخیره باشلادم . اسفکه برطرفدن معاونت اولمدیغی کبی حسب المقاوله کیمسه‌یه‌ده مراجعتده بولونمیوردم . اعاشـه‌مه تفریق ایدیلن مبلغدن تصرف جهتنی دوشوندم . اساساً آنك اداره‌یه کافی اولمادیغی حالده یوز فرانقلغنك‌ده تنزیلی بنی بتون بتون مشکلاته اوغراتدی . وقتیـله زندانلرده چکیلان اضـطراب حسـبیله وجودم دخی زده‌لنمش اولدیغندن صحتجه‌ده پك قوتلی بر حالده بولنمیورم . تدابیر صحیـه و احتیـاطیه‌یه‌ده مجبوریت وار . بونلرك هپسی‌ده پاره ایله اولور . هوالرك تبدلی ، موسم شـتانك تقربی فانیلا وسائره کبی بعض ملبوسات مبایعه‌سنده‌ده مجبوریت حاصل ایتدی . بوخصـوصی ذات والالرینه برقاچ دفعه‌لر ایما وتصریح (!) ایتدی ایسه‌مده بودجهٔ عالیلرینك فضله صرفیاته (! !) مساعد اولامیه‌جغنی آکلادم . صبره ، موجود ایله ادارهٔ حاله قیام ایتدم . فقط نهایت خسته‌لاندم .

مبايعه بيوريلان يتاق طاقلرى غايت ضعف وبرخسته‌نك احتياجنه وقيش موسمنك شدتنه غير كافى اوليغندن واساساً خدمتجى ايله اوچ نفر اوليغمزدن يكيدن برده يتاق طاقمى مبايعه‌سنه مجبور اولدم . (حالا صبر ايله . موجود ايله ادارهٔ حاله ! قيام اولنيور .) بونلر ايچونده (املاسى عيناً) اوچيوز اللى فرانق دها صرف ايتدم . فاطوره‌سى نزدمده‌در (! !) . بوصورتله بزم آچيق دها زياده آرتدى . (اللهى نه‌صبر ، نه‌اداره ،) فى‌الواقع اشيا موجوددر . فقط احتياج نقده‌در . (اويله !)

يالكز ذات عاليلرينه دكل ؛ هركسه قارشو طوغرى معامله‌ده بولنمق مسلكم اوليغندن (كورولديكى وجه ايله !!) ، بيان اولنان اسبابدن طولايى بيك ايكيوز فرانقه واران آچيغك قپاديلمسى ايچون بكا نه برچاره بولدم وهمان توسل ايتدم . اوده استانبولده بولنان والده‌مه يازدم . نصف حصه‌سى بكا عائد بر خانه‌مز واردر . ترهين ايدرك پاره كوندرمه‌سنى رجا ايتدم . بن والده‌مى بيلورم . اوغيرتلى قادينيدن اميد ايدرم‌كه اون بش يكرمى كونه قدر بوپاره كوندريلور وآچيق قپاديلور .

فقط اووقته قدر عرض ايتديكم اسباب مجبره‌دن طولايى غزته‌يى منتظم وقتنده چيقارمق (ذاتاً چيقارمق ممكنسزدر .) ممكن اولاميه‌جقدر آندن طولاييدركه بوهفته غزته‌يى بوياه تأخير (يعنى خلاف مقاوله چيقارمامق !) ايتدم .

اون ايكنجى نسخه‌نك طبعى ، اون برنجى نسخه‌نك بدلنى تأديه ايده‌مديكمدن استانبولدن پاره‌نك ورودينه قدر تأخير ايتمك كبى برمجبوريت اليمه ايچنده‌يم (دها آچيق برتعبير ايله غالبا برمحجوبيت اليمه حس ايتمشسكز !) وكيفيتى ايشته سزه اولديغى كبى عرض ايده‌يورم .

بناءً عليه تأخير محذورى بادى ايسه ، (خاير ؛ بالعكس انفكاكمزى موجب‌در .) ، ازاله‌سى ايچون مخصصات آتيه‌يه محسوباً شيمديدن بيك فرانق قدر برمبلغ تلغراف حواله‌سى اوله‌رق كوندريلورسه استانبولدن كله‌جك پاره كله‌جك آيك مخصصاتنه حصر ايديلور . غزته‌ده منتظم چيقمقده دوام ايده‌رك كيمسه‌نك دقتنى جلب ايتمز . باقى تزايد توجهات نجيبانه‌لرينى تمنى وحقمده اولان اعتماده خلل ويريلمه‌مسنى استرحام ايلرم اولبابده .

او آرالق پارسی ترك ايتمش ، هانديه دكز كنارينه كيتمشدم . مولان زاده برتلغرافنامه ايله هيچ ايضاحات ويرمكسزين بيك فرانق ايستديدى . بوتلغرافنامه‌يه شو طرزده جواب ويرلدى .

« بويله مهم مسائل اولجه استشاره ايدلمك شرائط اساسيه‌دن اولمسنه مبنى عودتمه قدر برقاچ كون صبر بويورمكز مرجودر . شريف »

بوجوابى تلغرافنامه‌مه ينه تلغرافله تعجيل مسأله خصوصنده اصرار أيله‌دى . كنديسندن ايضاحات آلامدقجه ، بالخاصه ، ياپه‌جغى هرايشده رأيم اولمادقجه هيچ برحركتى اختيار ايده‌ميه‌جكمى آتيده‌كى قطعى المفاد تلغرافله بيلديردم .

« مكتوبله ايضاحات ويرمكز مرجودر افنديم . شريف »

بونك اوزرينه مولان زاده بكا ابراز اولونمق وكنديسيله آرامزده قطعى برقرار ويرلمك اوزره كاتب خصوصيمه خطاباً برمكتوب كوندرمشدى :

عزيزم بك افندى :

دنياده كرك سياسى كرك اقتصادى والحاصل اجرا اولنه كلان بالجمله معاملات مشتركه‌نك امنيت واعتماد اوزرينه بنا ايديله كلمكده اولديغنى بندن اى بيلورسكز .

پاشا حضرتلريله عقد ايديلن مقاوله احكامنك برقسمنه پاشا حضرتلرى ، بر قسمنه‌ده بنده‌لرى ، فقط بالضروره رعايتسزلكه مجبور اولدق . بوحاله برطاقم خارجى عوارض دخى منضم اولنجه طرفينجه برعدم اعتماد باش كوستررر . پاشا حضرتلرينه قارشو بسليه‌ديكم حس احترام حسبيله بوكا كوكلم راضى دكلدر . بناءً عليه معامله‌يى يكيدن انتظامه صوقمق الزمدر ، كه ايش دوام ايده بيلسون .

اول امرده اسكى حسابك تصفيه‌سى ضروريدر . . ايشته اسكى حساب بروجه آتيدر :

پاشا حضرتلرندن آلنان اقچه عموميتله ١٣ نسخه بدليدر . بوندن اون نسخه‌نك بدلى مطبعه‌يه تأديه ايدلدى . واون اوچنجى نسخه دها چيقمامش اولديغندن ايكى نسخه‌نك بدلى ايله پاشا حضرتلرينك رخصتلرى اوزرينه طبع ايتديرديكم برطاقم اوراقايله بعض اوفاق تفك لوازم بدلى مطبعه‌يه بورج قالدى.

اراديم عريضهٔ مخصوصه‌ده ويرديكم تفصيلات اوزرينه اون ايكنجی نومرونك بدلی ذات عاليلری طرفندن پاشا حضرتلرينك نامنه تأديه ايدلديكنی ايشتدم . واون برنجی نسخه ايله سائر اوراق بدلی اخطار عاليلری وجهله پاشا نامنه بوليجه جككديكی حالده قبول بيورليه‌رق طرفمه ذات والالرنی معرفتيله اعاده ايديله‌رك برمحجوبيته دوشوزلدم . بوصورتله بوكون مطبعه‌جی‌يه التی يوز فرانغه قريب بر بورجم قاليور . وحسب المقاوله پاشا حضرتلرينه اون اوچنجی نومرو داخل حساب اولمق اوزره سكز يوز فرانق كه جمعاً بيك ايكيوز فرانق درجه‌سنده بر آچيغم ١٠٢ كوريليور .

بوكيفيتی پاشا حضرتلرينه تقديم ايدوب منظور والالری اولان عريضه‌ده دائماً تفصيل ايتمش اولديغمدن تكرارينه لزوم كورمدم . بوبدلی مطبعه‌جی ايله پاشا حضرتلرينه حسب المقاوله تأديه‌يه بورجلی اولديغم كبی پاشا حضرتلری دخی اولجه خانه ايجارنی آيروجه تعهد ايتمش ايكن مؤخراً مخصصاتمه محسوب ايدلمسندن طولانی اوچيوز فرانق مقدارنده‌كی فرقی وامرلری اوزرينه طبع ايديلان اوراق بدلی بوحسابدن تنزيل ايديلنجه پاشا حضرتلرينك بنده‌كزده اون اوچنجی نسخه حسابی داخل اولمق واون برنجی نسخه‌نك دخی حسابه علاوه ايدلمك صورتيله سكز يوز فرانق مقدارنده برمطلوبلری قالمش اولور . يعنی حقيقی آچيغم سكز يوز فرانقدن عبارتدر . (بونك يدی يوز فرانغی آتيه‌ده‌كی استقراضك تأديه‌سنه ويرلمشدر حقيقتده آچيق يوز فرانقدن عبارتدر) آرزو بيوريلورسه بوكا بدل پاشا حضرتلرينه سنديلك برسند تقديم ايده‌يم . ويازمش اولديغم وجهله استانبولدن پاره‌مك وصولنده اعاده ايدرم . شايد پاره‌م كليه‌جك اولورسه چاره‌سز اوله‌رق ايالك فرصتده تأديه ايديله‌جك بربورجم قالمش اولور .

ايشته بوكون آی باشی اولمق حسبيله معامله بروجه بالا حل وتصفيه‌سی قبول ايديلنجه دوام معامله ايچون آتيده‌كی تكاليف عاجزانه‌مك‌ده نظر اعتباره آلنمسی مقتضی‌در . شويله‌كه : اول امرده پاشا حضرتلريله اوله‌جق رابطهٔ رسميه‌من غزته‌يه منحصر قالمق شرطيله بروجه‌زير كوستره‌جكم حسابك ـ كه حساب سابقدن

١

فرق يوقدر ـ قبول وعزت نفسك وصايت كبی عوارضله قيرلميه‌رق امنيت اوزرينه معامله‌نك دوامی ضروريدر .

حساب

فرانق

١٦٠٠ آيده درت نسخه‌نك اجرت طبيعه‌سی .

٤٠ رولو قليشه وسائر لوازم واوراق متفرقهٔ طبيعيه ايچون هرنسخه‌ده ١٠ فرانقدن .

١٦٠ عمومی پوسته نه خارج قالمق صورتيله خصوصی پوسته ايچون هفته‌ده ٤٠ فرانقدن .

٦٠٠ معيشت ، اجرت كاتب وخانه ايجاری بدلی ايچون .

٢٤٠٠ يكون

جمعيت امورنده دخی بالفعل اشتراك بيورلمق ، وبو خصوصده بشقه‌سنك معاونتنه طوغريدن طوغری‌يه مراجعت ايتمامكلكم قطعياً ارزو ايلديكی حالده لزوم كورلديكنده ـ حداعظمی بيك فرانق اولمق اوزره ـ وقوعبوله‌جق مطالباتك ايضاحات ايسته‌نلميه‌رك همان تسويه‌سی ، بعده حساب طلب اولنمسی حقنك محافظه‌سی شرطنك قبولی ضروريدر . زيرا ايضاحات ويرمكه وقت اوله‌ميه‌جق احوال ظهور ايدركه ايضاحات ايچون تأخر تلافيسی ممكن اوله‌ميه‌جق ضايعاتی بادی اولور .

ايشته برادر، لطفاً بو جهتلری پاشا حضرتلرينه لايقيله عرض واتخاذ اولنه‌جق قراره كوره عاجزلری دخی خط حركتمی تعيين ايده‌بيلمك ايچون كيفيتك تحريراً بيلديرلسی متمنادر . باقی توجهات برادرانه‌لرينك تزايدينی استرحام ايلرم افندم .

مولان زاده

رفعت

اول امره مولان زاده‌نك بو كونده‌رديكی مكتوب نظر مطالعه‌دن كچيريلنجه تعهداتده هانكی طرفك اختيار تكاسل أيله‌ديكی آكلاشيلمازمی ؟

بالاده بومکتوبلردن اول درج اولونان ، مولان زاده‌نك تعبیری وجه ایله ، معاهدهٔ ناموسیه‌یی ابتدا کیمك فسخه مجبوریت حاصل ایتدیردیکی مکتوبلرك مطالعه‌سندن صراحةً آکلاشیله بیلیر . بونلردن باشقه بر اوچ آی ظرفنده نظر دقتی جلب ایده‌جك قدر مائل سفاهت اولدیغی بوتون وطنداشلرینه پك کوزه‌ل طانیدان مولان زاده اوپتمز توکنمز مطالباتنه هیچده لزوم یوق ایکن بالخاصه احتیاج ایچینده بولوندیغی برزمانده یوقاروده ذکر اولوندیغی وجه ایله مستعجل برسیاحت علاوه‌سیله ازعاجاتی بوس بوتون وسعتلاندیردی . اتحاد وترقی جمعیتنك سایهٔ حمایتنده الآن یازمقده اولدیغی هذیاننامه‌ده سویله‌دیکی کبی وقتیله (اخوان ماضیه‌سنك) علیهنده ایدی . . صوکره بردن بره استحاله‌یه اوغرادی ، بویکی افندیلرینك یعنی او اسکی اخوانك پك ذکرسز بر مداحی اولوویردی . ملت ومشروطیت بولندیغی یه قدر اختیار ایلدیکمز تشبثاتی دورلو شکللره صوقمق ، دورلو رنکلرله بویامق صورتیله ماهیت اخلاقیه‌لرینی پك کوزه‌ل کوسترن یکی واسکی مخاصملرمزك خقمزده برلحظه اولسون وجدانه ، امعانه مراجعت ایتمه‌دن تجاوزه جرأتلری نه مستکرهدر . الحاصل زمانله کندیلرندن بحث ایتمك تنزلنده بولوندیغمزدن دولایی جداً متأثرز . یوقسه بوتون بونلر ، بوشخصلر ، بوشخصیتلر یاده دکمز ، هویتسزلر ، معناً ، مادةً درین برمنزلهٔ سفلیته سقوط ایتمش اخلاقسزلردر . یالکز بو مسائلی توضیح حقیقت ایتمش اولمق ایچین بالمجبوریه بسط ایتدك ، ایشته اوقدر .

مشروطیته دوغرو !

مولان زاده‌نك بوتون اوناجا ، تحملفرسا حرکاتی اویله‌جه نتیجه‌لندکدن صوکره آجدیغمز چیغیرده وطن نامنه ، عثمانلیلق نامنه بالذات چالیشمق عزملریله بز مشروطیتی نشره اویله‌جه تحفهٔ جداله آتیلیر آتیلماز . دشمنلرمزده سلاح

تزویره ، سلاح افترایه وار قوتلریله صاریلدیلر . اوته‌دن بری خفی خفی دیش بیلرلرکن بو سفر عادتا اعلان مخاصمه‌یه، هم ده پك دنیئجه‌سنه، پك یبلانجه‌سنه اعلان مخاصمه‌یه قدر واردیلر. بر وقتلر وطن ـ پرور اعظم، احرار نجیبهٔ امتدن، اعاظم رجال عثمانیه‌دن حاصلی فضائل بشریه نامنه نه وارسه بلانقصان حائز اولان بزالحاح زمانه ، سود وطنه حق مشروع مخالفتمزی ، حریت فکریه و وجدانیه‌مزی بی پروا استعماله قالقارقالقماز. بوتون اوکزیده، او معلا مزایامزی صایوب بیتره‌مه‌ین لسانلر ، قلملر ناکهان بر طراقهٔ اعتراضله ، یالکز اویله‌می‌یا ؟ محقر ، سفیل بر زهر کریه افترا ایله علیهمزه دونو ویردیلر . . برثانیه‌ده بز مرتجع، ژورنالجی ، بز خفیه ، بز هرشی اولدق ، بوتون بوغرضلر، بوکینلر برطرف ؛ ناموسمزقدر، مقدساتمزه دیل اوزاتدیلر . جهانده‌رذائل بشریه واخلاق سیئه نامنه نه موجودسه هپسنه صاحب ایدیلدك . جمعیت ذلیلهٔ اتحادیه‌نك آماله ، افکار خصوصیهٔ منفعتجویانه‌سنه موافق بر طرز حرکت ویا هیچ اولمازسه سس چیقارمایه‌رق سکوتی اختیار ایده‌ایدك رجال معروفهٔ حاضره کبی مرغوب اولوردق . فقط؛منافع عمومیهٔ ملتی حقیله ، حقیقتیله صیانت ایتمك ایسته‌دیکمز ، اونك ایچین ایسه حزب شریره قارشی مشروع بر لسان موجز انتقاد قوللاندیغمز بر زمانده ایسه بزخائن وطن . بالخاصه ملت ایچین ، مشروطیت ایچین بزاعانت محضه صایلدق. وقتیله ، دور سابقده حمیتمزه ، حب وطنمزه اعتماد ایده‌نلر ؛ اوسایه‌ده ایسه دعوای عدل وحریت نامنه جناح صیانتمزه صیغینانلر هیچ اولمازسه بر ماضیٔ صمیمیتك یاد ودادینه اولسون نانکورلك ایتمه‌یه‌رك ، بالخاصه خلقدن اوتانه‌رق ذلت وسفالتك او مرتبه‌سنه تنزل ایتمه‌یدیلر، بوتون او اذعانسزلقلرینه، جهالت مطلقه‌لرینه رغماً برنبذهٔ وجداندن ، بر ذرهٔ انصافدن معرا اولمادقلرینی کوسترمش اولورلردی ، فقط؛ بزکبی ابتدادن انتهایه قدر عین حرارت وعصبیت وطن ـ پرستانه‌ایله عرض خدمت ایدن، مشروطیت ایچین ، او امل غرای ملی یولنده خیرپالانان بر حراندیشی ژورنالجیلقدن،بدخواهلغه ارتجاعدن،ارتداده قدردرین بروجدانسزلقله اتهامه جرأت ایلدیلر .

ژورنالجیلغمز

حمیت اتحادیه‌جه غیری نه ایکرنج بر خدعهٔ تزویر وتهدید ، بر واسطهٔ اختنار اتخاذ اولوندیغی پك كوزل آكلاشیلان « ژورناللر » حقنده هیچ برشی سویله‌مك ایسته‌مزدم .

فی الحقیقه مخاصمین معروفهم بر طرفدن حساب منفعتلرینه اویمایانلره ، بالخصوص او بی پایان جنایتلرینه ، ظلمكارلقلرینه بن كبی شدید بر لسان اعتراض ومؤاخذه اعلان ایدنلره قارشی زوال ناپذیر بر حس انتقامله الك عادی افترالری ، حق ـ شكنلكلری هر كون بی محابا اختیار ایدر ، دیكر جهتدن‌ده خلق عثمانی بوتوره‌دیلرك او ترهاتنه كمال حزم ایله متنفرانه مقابله ایلركن بو حسسزجه ، مفتریانه اختراعاتی شایان بحث كورمیوردم بونكله برابر او لوثیاتی ، ژورنال شانتاژجیلقلرینی بوندن اول ماهیتیله كوسترمش ، خصوصی بر مدافعه‌نامه ایله تنویر اذهان وتشریح حقه عزم ایتمشدم . بناءً علیه شیمدی بوراده یالكز بر قاچ سوز سویله‌مك ایسترم .

حالبوكه بوتون بار خجالتیله دوش سفالتلری ایكی بوكلوم اولان بوزبون كش توره‌دیلرك بر قسمی ، یقین بر ماضی‌یه قدرده دوستلغمزی شرف ، معاونتمزی علو جناب طانییان احمد رضا بك وشركاسی حقوق اخوت بر طرف وطنداشلق حقوقی نامنه ارتكاب ایله‌دیكلری بوزیلانه « ژورنالجیلق » افتراسندن ذره قدر اوطانمادیلر .

اكر مخاصملرم ، بر نبذه اولسون ، نصیبه‌دار وجدان اولایدیلر ؛ ملكمزده هر كون بر صورتله « ادارهٔ سلطنت وسفاهت ایچین ، باشه چیقاردقلری رذالتلری جنایتلری یوزلرینه ووره‌رق مدافعهٔ حریت وملت ایله‌ین بر وطنداشه اصول مشروعه‌ده مقابله ایلر ، ادعالرمك عدم صحتنی ، لغرض اشاعه ایدیلدیكنی ذره قدر اصول مناظره‌دن آیریلمایه‌رق ارائه ایدرلردی . فقط ؛ مشروطیت ترانه‌سیله

جهانی ازعاج ایدن بو زواللی اذنابمزلرك امکان مدافعه بولامایجه انصافسزجه هردرلو سفالته ، بیغلغه توسلدن کری قالمادقلری « ژورنال » اختراع ایله‌یه‌رك بکا اسناد ایله‌مه‌لرندن استدلال اولونور. الحمدالله؛ دور سابقك الی بایراقلی ارکان معروفه‌سی بوکونکی اتحاد جمعیتنك اعظم زبانی تشکیل ایلرکن ، بیله‌مم، ژورنال شانتاژینك انظار عمومیه‌ده نه قدر اهمیتی قالدی . موجودیتلری هرحالده برادارهٔ احرارانه‌یه جدی برشائبه ، مدهش برسقوط اولان نجم‌الدین منلاسندن حتی پاشا، محمود شوکت پاشاسنه قدر بوتون دور حاضر تورمه‌دیلرینه آغوش صمیمیتی آچدقدقدن صوکره ناصل اولورده جمعیت اتحادیه داها باشقه‌لرینه ژورنالجیلق عطفنه قدرتیاب اولور ، اذعان خلق بورتبه دوشکون صانیورلر!

افندیلر! داها زیاده کولونج اولمامق ایچین غیری بو مستکره ، مزعج ، خاییده قومدیانی ختامه أردیریکز . هرسؤال انتقادکارانه‌یه حق - پرورانه جواب ویرمه‌یه چالیشیك . . چونکه؛ تغلیط افکاره ، تحریف حقیقته یلتنمك الـٔ زیاده کورولدیکی وجه ایله - قائللرینی خجالته دوشوریور .

بن مخاصملرمه جانی ، خائن دیدیکم زمان ، فی‌الحقیقه سوقاق اورته‌لرنده‌بینی دوالینمش محررلر ، اذکای وطن ، آرناوودلق ، حوران ، آطنه کبی ویرانه‌یه دوندورونمش مملکتلر خرابه زاری واردی. الآنده اوشامتلر ، مشئوم فاعللری ایله میدانده دکلمی؟ . ینه مخاصملرمك اهانت وطنیه‌سنی ذکر ایدرکن طرابلس غرب ، اوخطهٔ حزین عثمانی قربان اتحاد اولارق پامال اعدا اولمامشمیدی؟.. شیمدی اوفجیعهٔ سیاسیه‌یی مرد ، غیور وطنداشلرم قهرمانلقلریله اونوتدوریور، اتحادك اومهینانه شائبهٔ نحسنی قانلریله تمیزلیورلر .

ایشته مخاصملرم شخصمی براقسینلر.. بوسلسلهٔ فجایعه بریکون معاذر اویدوره بیلیرلرسه نه موطلو ! . .

جمعیت خفیه مسأله‌سی

اتحاد وترقی جمعیتی اوتوز بر مارت وقوعات الیمه‌سندن صوکره اورته‌دن احرار فرقه‌سنی قالدیردرق برآلای بیچاره‌یی دارآغاجنه چکدکدن، عدل وحق

یرینه جمعیت نامنه ظلم و شناعتی اولانجه دهشتیله ارتکاب ایلدکدن صوکره ادارهٔ عرفیه سایه‌سنده میدان سیاستی آمال و احتراصاتنه مساعد بولمشدی . بونکله برابر زوالی صمیملك اولیه خونخوارانه قتلی ؛ برقسم ضابطانك و جمعیت اتحادیه‌نك اومتوالی امالی ، بویزدن گرك ولایاتده و گرك استانبولده جمعیت اتحادیه‌یه قارشی برصدای اعتراض وجدانی یوکسه‌لیور . . کوندن کونه وجدان ملتده علوی ، فیاض . برانکشاف عدالتجویانه تجلی ایدیوردی . ایشته بو صیراده ایدی که حریته ، عدالته صوصایان بعض وطن - پرورلر تعمیم نشریاتمزی برخدمت وطنیه تلقی ایله‌یه‌رك بزمله تشریك مساعی‌یه قالقشمش ایدیلر . بو وطنداشلرمزك شایان شکران اولان خدمت حمیتکارانه‌لری جمعیت خفیهٔ اتحادیه‌نك غلیان و حشتنه سببیت ویرمش ایدی . بعض بدطینتلرك اخبارات مفسدتکارانه‌لریله اله کچیریلن برسورو وطنداشلرمز ینه جمعیتك هر مخالفه قارشی استعمال ایلدیکی ارتجاع افترای محضنه اوغرادیلر . قادین ارکك برچوق وطنداشلرمز تاریخ عالمده مثلی کورولمه‌مش اشکنجه‌لر ایچینده ، دوموز طوپوزلرینه چکیله‌رك ، طیرناقلری سوکوله‌رك پریشان ایدلمش و ینه تاریخ مشروطیتده جمعیت وحشیهٔ اتحادیه نامنه قارا ، قورقونج برخاطرهٔ استبداد اولارق قاله‌جق اولان مبعوث حریت - پرور رضا نور بك مسأله‌سی ده ، هیچ یوقدن اختراع اولونمشدی . صورتده مشروطیت پرورلکی کیمسه‌یه روا کورمه‌ین خصمای معروفه‌مز حقیقتده هر درلو شناعتی ، هرنوع استبدادی بی محابا اختیار ایلدیلر ، هیچ بر دلیل قانونی ، هیچ بر امارهٔ قطعیه اولمقسزین توقیف اشخاصدن . حتی ، قانون اساسی‌یی اساسندن پارچه‌لارجه‌سنه ، برطرز صریح مشروطیتشکنانه‌ده برمبعوثی حبس و تعذیبدن چکینمه‌دیلر .

حرص و غرضك صوك درکهٔ شناعتنه دولو دیزکین قوشان بو یادکارلرك جمعیت خفیه تجیعه‌سی دولاییسیله سوندوردکلری خانمانلر ، محو ایله‌دیکلری وطن - پرورلر ، جزای نفی و تغریبه اوغراتدقلری بیچاره‌لر البت برکون حق و عدلك تجلیسنه شاهد اولاجقلر . . اساساً جمعیت خفیهٔ اتحادیه‌نك اوغرادیغی مقهوریتلر ، محرومیتلر هپ او عدالتشکنلکك عاقبت حزینه‌سی دکیلمی ؟ . بوتون او جمعیت خفیه مسأله‌سنده اختیار اولونان مظالم کونا کونك تحقیق و تدقیقی مجلس مبعوثانجه ایستنیلدیکی حالده بیله محمود شوکت پاشا فتنه‌سنك تزویراتیله ، تهدیداتیله حق و عدله صوك برضربهٔ شئامت داها ایندیریلدی . . » آنکت پارلمانته‌ر ، هیچ اولمازسه ،

صورتا حق ـ پرور کورونمکدن تخلی ایلدیلر . شبهه‌سز او فجایع مؤلمه‌نك مسبب حقیقیلرینی تاریخ مشروطیت عثمانیه لعنتلر ایله یاد ایده‌جکدر .

برده جمعیت خفیه نه‌دیمکدر . اذعانسز معارضلرمزك تا ابتدادن بری جمعیت اتحادیه‌نك خفی برصورتده فعالیتده بولونمسنه قارشی شدتله ، حتی ، هردورلو فداکارلغی کوزه آلارقدن رفع صدای اعتراض ایله‌ین برآدمه جمعیت خفیه تشکیلاتی عطف ایلمه‌سی قدار جهانده کولونج برشی اولورمی ؟ . اول امرده جمعیت خفیه دیمك ؛ اتحاد وترقی جمعیتی کبی تشکیلات خفیه‌سی بولونان ، آسایش مملکتی ینه اتحاد وترقی جمعیتك شیمدی‌یه قدار یاپدیغی کبی اخلال ، وبعض مسلح ، وجدانسز قاتللردن تروریست اعضالر بولوندیران ، مخالفلری غزته‌جیلری ، جمعیتدن وطنی اتحاد وترقی چته‌سی کبی سوقاق اورته‌لرنده صورت وحشیانه‌ده قتل ایله‌ین ، امور حکومته صرف حیدودلق مقصدیله دست خیانتنی اوزاتان ، حاصلی فرقهٔ باغیهٔ اتحادیه کبی یکرمنجی عصره شین خجالت اولان تشبثات شنیعه‌یه تصدی ایدن مشئوم وعدل ـ شکن هیئتلره دینیر . .

الحمد . نه‌اویولده برجرممز ، نه‌بووادیده براملمز الده ایدیلدی . بالعکس بوتون عالم مدنیتجه طانیلان مشروع برپروغراممز ، وینه مشروع وطن‌ـ پرست طرفدارانمز واردی . . والآنده عدل حقله امید اولوندیغندن پك زیاده ! . بوجلوهٔ طالع مخاصمینمزی ممنون ایتمیورسه نه‌یاپالم . عثمانلی رادیقال ، یعنی اصلاحات اساسیه فرقهٔ مشروطه‌سنه ، هیئت ارتجاعیه سوسی ویرمك سوق قدرله مقدرات عثمانیه‌یه حاکم کسیلن جمعیت مردودهٔ خفیه‌نك غیری او طاشان مظالم استبدادکارانه‌سنه جانلی بر دلیلدر .

دیوان حرب عرفی « جمعیت خفیه » سوسی ویردیکی هیئت حقنده نه‌دورلو دلیللر الده ایتدی . هیچ ! . اصلاحات اساسیه فرقه‌سی پروغرامنه « برجمعیت خفیه پروغرامی » دیمك ایچین انسان مجنون اولمالیدر . هیئات محترصهٔ وکلانك برقرار استبدادکارانه‌سیله دخولی منع اولونان برغزته‌نك توزیعنه صرف مساعی ایلدیکی ایچین طیرناقلر سوکمك ، انسانلر ئولدورمك ، نفی وتغریب ایتمك اتحاد وترقی جمعیت مشئومهٔ خفیه‌سنك ناصیهٔ فسادنده اونودولماز برشائبهٔ استبدادواحتیال جانلده دورورکن اوتانمادن بشقه‌لرینه عطف ارتجاعه قدرتیاب اولمق حیدودلغك ، قالپازانلغك کوروله‌مش ، ایشیدیله‌مش نمونه‌لرندن . .

بومسأله دولاییسیله ملك حزیمزك هرطرفندن ادارهٔ حاضره‌یه قارشی جزئی کلی برفکر مخالفت بسله‌ینلری اورته‌دن قالدیرمه‌یه چالیشدیلر .. بوحرص مستبدانه‌لرنده قسماً مظفرده اولدیلر. فقط دوشونمه‌لی ، خاقان مخلوعده برزمانلر مظفردی! عاقبت نه اولدی!. هیچ اولمازسه اوعاقبت فجیعه برحس انتباه اویاندیرمه‌لی ایدی . فقط ؛ افسوس ! معارضلرمز اودورلو برقابلیتدن فطرةً محرومدرلر . ایشته بومسألهٔ حزینه‌اوزرنده بوتون بومطالعاتمزی بسط ایتدکدن‌صوکره بورادە برنقطهٔ مظلمه‌یی توضیحی وظیفه‌دن عد ایله‌دك . وجدانی برقاچ معدنپاره ایله مبادله ایدن « سربستی » صاحبنك موجودیتنی اعلان ایله‌دیکی « یاپیجیلر » جمعیتیله هیچ برزمان هرنه‌صورتله اولورسه اولسون هیچ برمناسبتمزك بولونمادیغی‌در .

محکومیتمز .

فرصت دوشدکجه بزی ارتجاعله ، استبداداله ، ژورنالجیلقله ، لکه‌له‌مك ایسته‌ین جمعیت مغشوشه نهایت برمستکره افترا ، بردولاب تزویر سایه‌سنده امل مردود فسق وانتقامنه « جمعیت خفیه » مسأله‌سی دولاییسیله بزی محکوم ایده‌رك ایردی. نه‌اوحکملرك، نه‌اومحکومیتلرك عندمزده ذره قدر اهمیتی یوقدر. بوحریت یادکارلرینك! علیهمزده‌کی اوحکم سخیف مستبدانه‌لرینی حقمزده ویرمش برحجت ناموس وحمیت تاقی ایلرز . ارباب ناموسی ، وطن ـ پروران ملتی سوقاق اورته‌لرنده جانوارجه‌سنه محوه قدر واران ظلمه‌نك ، حق ـ شکنلکه قارشی عصیاندن دولایی النه کچیردیکلری شبان مملکتی قهر وتعذیب ایله‌ین بوانسانیت دوشکونلرینك بزی‌ده حقوق مدنیه‌دن اسقاط ایله هیچ یوقدن مؤبد قلعه‌بندلکه محکوم ایتملری ، بوتون بوجرأت جانیانه‌لری یتمیورمش کبی برده رفیقه‌مه تشمیل غرض وخیانتدن توقی ایله‌مه‌مه‌لری حق وعدل نامنه شایان نفرت بر تجاوز مهینانه‌در . خصمای حریتمزك احوال روحیه‌لرینی ، نه‌درجه مزیتدن معرا اولدوقلرینی ایجه بیلدیکمزدن بومفترسانه صولتلرینی پك طبیعی بولورز. شبهه‌سز مشروطیت ـ شکنلر دشمن احرار اولور . سلف معروفلری خاقان مخلوعده بزاملده اولانلره عین معامله‌لری ، حقسزلقلری روا کورمه‌مشمیدی ؟

شیمدی داها کچنلرده ، « جمعیت خفیه » حادثهٔ فجیعه‌سنك ختام محاکمه‌سندن آنجق برسنه صوکره بانا تبلیغ ایتدیکلری باشدن باشه کذب صریحله مالی اولان قرارنامه‌یی خلاصةً یازه‌رق بوخصوصده برقاچ سوز سویله‌مکدن منع نفس ایده‌مه‌دم .

« ارتجـالاً قلمه آلندیغی محق اولان » قرارنامه‌ده اجمالاً : موقع تطبیقه وضع اولونان تصفیهٔ رتب قانوندن دولایی رتبه‌مزك میرآلایلغه تنزیلندن دلکیر اولدیغمزدن حکومت سنیه‌یه قارشی « انفعال واحتراصات ! » نتیجه‌سی اولارق اصلاحات اساسیه نامنده برجمعیت خفیه تشکیل ایتدیکمز وبوندن دولایی‌ده « ملکیه جزا !! » قانونامه‌سنك بیلمم قاچنجی ماده‌سنه توفیقاً حقوق مدنیه‌دن اسقاط ومؤبد قلعه‌بندلکه محکوم ایدیلمش اولدیغمز مذکوردر .

اول‌امرده تصفیهٔ رتب قانوننك موقع تطبیقه وضعندن درت بش آی اول ، ۱۲ مارتده ، تقاعدلکمی ایسته‌دیکم رسماً وقیداً ثابت اولماسنه نظراً بوقهرمان حکام بی‌اذعانك بوزمینده‌کی اسنادلری یالان ، قطعیاً یالاندر .

برده سائقهٔ احتراصله حکومت سنیه‌یه قارشی‌کلدیکمز ذکر اولونیورکه بونده غایت مهم بریاکلشلق وار. زیرا ؛ بن حکومت سنیه‌یه قارشی دکیل فقط ؛ وطن حزین معززی کمیرن اسافل مخلوقاته قارشی مدافعهٔ وطن املیله بوجهاد مسعودی آچدم . یوقسه ، احتراصات نتیجه‌سی اولارق حکومت سنیه‌یی ، موجودیت عثمانیه‌یی بوس بوتون مخاطرات مدهشه‌یه القا ایدن سفیل اخلاقسزلر میدانده . . ملتی هرکون بردرجه داها رقهٔ اسارتلرینه کچیره‌رك بیك دورلو حق ـ شکنلکی مجنونانه اختیار ایدنلرك کیملر اولدیغی لله‌الحمد بوکون کوچوك وبویوك براکثریت عظیمه ایله آکلاشیلدی. جمعیت‌خفیه مسأله‌سنی ایسه بوندن‌اول صراحةً کوستردم. اوّیله قرارنامه‌ده ذکراولوندیغی کبی فساد واغتشاش ایله « هیئت‌وکلایی‌دوشورمك » وبعضلرینی تلف ایتمك ومجلس مبعوثانی طاغیتمق ، مملکتده شورش واختلال چیقارمق . . . اصلاحات اساسیه پروغرامنی اوقودقدن صوکره‌ده اوفرقه‌یه‌اسناد اولونورسه غیری اویله‌لره :

« واهب الادراك مزداد ایله‌سین اذعانی »

دیمکدن باشقه الدن نه کلیر . بونکله برابر « هیئت وکلا ! » دوشورمك هر

فرقهٔ مخالفهٔ سیاسیه‌نڭ امل ، نقطهٔ نظری اولماسنه کوره بونی قرار نامه‌ده جرم دیه تصریحه فالقمق اول امرده ارتجالی دوشونوشلرڭ پك آشاغیسی ، ثانیاً کولونج بر ونوشناسلق دکلی ؟ بعض اشخاصی تلف ایتمك بوصورتله استراحت وجدانیه‌مزی اخلال ایلەمك خیاله صیغماز بر جنتدر . ظن اولونورکه اتحادوترقی جمعیتی ناصیهٔ نشرو فسقنه بر نین ابدی اولارق بولاشدیردیغی معصوم قندن ، وجدانه وزاندیردیغی عذاب مدهشدن نجرانلر کچیریور ، مخالف نامنه قارشیسنده کوردیکی هر فرد وطنی‌یه جنایت اسناد ایدیور ؛ بو بر خوف ، بر خوف مدهش انتقامدر .

حاصلی محکومیت واقعه دشمنلرمك صرف بر اثر اهانتیدر . اثر غرضیدر . حقمزده محکمهٔ عظمای ملینڭ ، وجدان عمومینڭ ویردیکی و ویره‌جکی قراره هر زمان منقادز . وطنداشلرمزڭ طرف طرف مساعیٔ احرارانه‌مزه اشتراکلرینی کوردکجه مسعودز ، بختیارز . بزم ایچین بوذوق احرارانه اومحکومیت غریبه‌یه بیك کره مرجحدر . حریت ـ شکنلرڭ ، مستبدلرڭ حکم ظالمانه‌لری مظلومین احرارجه بر حجت ناموس وحمیت صاییلیر . اوغرضکار محکمه‌نڭ بو تقدیر مستبدانه‌سنی اونڭ ایچین درکه ممنونیتله تلقی ایلدك . . یاشاسین حق وعدل !

حقیقت

جلوهٔ تقدیر ، درت سنه اولیور مدید « بر دورهٔ اغتشاش » ایچنده خیرپالانان ملکمزی ، حرص وحسدده ، ظلم وعناده الڭ صوڭ درکهٔ سفالته دوشمش اولان بر سورو خذله‌نڭ یداعتسافنه نصیب ایده‌لی‌دن بری اختیاره مجبور اولدیغمز بو جدال مزعج ومعززی بی پروا آچدق . . بویولده دوامزه هیچ برمانعه سکته ایراث ایتمه‌دی ؛ ایده‌مزده ! .

مخاصملرم ، احتراصمدن ، ارتجاعمدن ، حتی ، صوڭ زمانلرده ارتدادمدن دم اوردیلر . . وطنداشلرمه حق نامنه اختیار ایده کلمکده اولدیغم مساعیٔ وطنیه‌یی اهانت شکلنده کوسترمه‌یه چالشدیلر . بوتون بوحق وعدل ، اخلاق وانسانیت

نامه كريه بر تجاوز منزله‌سنده بولونان حركتلرى كفايت ايتميورمش كبى برده بوجدال وطن ـ پرستانه‌مزى كويا مالك اولديغمز خزائن بى نهايه‌مز سايه‌سنده صرف ايتمك ، كوكل اكنديرمك ايچين بر واسطه اتخاذ أيلديكمزى ده سويله‌مكدن اجتناب أيله‌مديلر . خوش كنديلرندن باشقه دورلو معامله بكله‌ميوردق . فقط ؛ جهانده اذعان و بصيرتدن كاينات‌مروم اولمادقچه بر فردك بو دورلو «كفربازلر» قارشيسنده ايتمك امليله اخذ موقع أيله‌سى طفلانه بر دوشونجه اوله مازمى ؟ مخاصمين مردوده‌مزك بونده كى امللرى وظيفهٔ وطنيه‌مزى بر اكنجه صورتنده كوستره‌رك افكار عموميه‌يى بولانديرمق ، يالكز كنديلرينى بو وطنله ، بو ملتله مشغول كوستره‌رك حميتى ، حريتى ، مشروطيتى باشقه‌لرندن قيصقانمق ، او سايه‌ده ايسه زواله يوز طوتان زواللى عثمانليلغك يد قهر و خيانتلرنده بر اويونجاق مثابه‌سنده قالمه‌سنى تأمين أيله‌مكدر . ذاتاً آچيقدن ، آچيغه سويله‌ميورلرمى ؟ « باطارسه ألمزده باطسين ! » . .

شمدى ؛ علناً سويليورم . اختيار ايتديكم بوغزا ، بو تمادى مساعى غناى ثروتدن دكل ، هيچ دكل ! بالعكس الحاح وجدانله ، وظيفهٔ وطنيه‌مى اك معزز طانيديغمدن أيلرى كلبور . وطن نامنه ، مشروطيت اغورينه ابذال أيله‌ديكم مصارف واردامدن بيك كوجلكله ايديله‌بيلن اقتصاد سايه‌سنده‌در .

بزم ، لله الحمد ، اويله اونلر كبى نه ملتك الندن غصب اولونمش ، نه وطنك منفعتدن تقصير ايدلمش بر ثروتمز وار . شمدى‌يه قدر ألده اولانى وطن نامنه فقط قدرتمجه صرف ايتدم ، حالا ده صرف ايديورم ، فى الحقيقه ؛ بو صورتله معزز وظيفهٔ وجدانيه‌مى ادا ايده بيلديكمدن دولايى وجداناً ، روحاً مسرورم ، محظوظم . بو حظ وجدانى‌يه ، بو سرور روحانى‌يه‌دركه هردم وطن ايچين يانان بر كوكل ، خلاصمز ايچين چارپان بر قلب سايه‌سنده مظهر اولويورم . ايشته بزم خزينه‌لرمز بويله عزيز ، بويله مقدس انديشه‌لرده مندمج ! .

انديشهٔ فردا

داخلده نه‌يابديغنى بيلمز ، صرف غرضله ، جنايتله ، عثمانليلره ، عثمانليلغه قارشى

فرصتله ، خائنانه اوغراشیر بر جمعیت بزی بویله بی تاب دوشوردی . بز مرده براقیرکن خارجده دشمنلریمز وطن معززمزی تقسیم ایله اوغراشیور طوریورلر . بلغارستان قرالی بو تصور ایچون آوستریا ایله مذاکره‌لره کیریشیور . ویانه حکومتی حال حاضر پریشانیمزدن استفاده ایدرك اوته‌دن بری تعقیب ایله‌دیکی آمال استیلائی قوه‌دن فعله چیقارمق ایچون الدن کلنی یاپیور . .

محبت وطنیه‌مزی نه‌درجه زده‌له‌سه ، غیرت ملیه‌مزه نه‌قدر آغر کلسه ینه بو آجی اندیشه‌لری ، علیهمزده دونن بو فسادلری ، بو دولابلری پیش عبرته قویمقدن کری طورمامیلی‌یز .

اك صوك خبرلره کوره ملت عثمانیه‌نك اك صوك تصور تقسیمی شویله‌در :

آوستریا بریاندن شمالی آرناوودلغی آله‌رق سلانیکه اینمك . بریاندن‌ده بلغرادی ضبط ایتمك فکرنده‌در . چونکه صربستان قره طاغ قرالنك زیر حکمنه کیره‌رك یکی بر صرب قراللغی تشکل ایده‌جکدر . قره طاغله برلشه‌جکی ایچون بو قراللق (آدریاتیك) ساحلنه قدر تمادی ایده‌جك ، صربلرده شمدی اولدیغی کبی بر برزخ ایچنده قالمیه‌جقلردر . صربستانك اولاحلرله مسکون نه‌قدر یرلری وارسه رومانیایه کچه‌جکدر ، ایتالیا جنوبی آرناوودلغه یاپیله‌جق ، بلغارستان ایسه تا دده اغاجنه ، قواله‌یه قدر اوزایه‌جقدر ، یونانلیلرده کریدی و بعض اطه‌لریمزی آله‌جقلردر . روسیه طبیعی بوغازلر مسئله‌سنی منفعتنه موافق صورتده فصل ایتدیردکدن ماعدا استانبولی توابعیله برابر تحت نفوذینه آله‌جقدر . آلمانیا ، فرانسه وانکلتره‌ده سوریه‌ده ، عربستانده ، عراقده ، حتی آناطولیده ایشلرینه کلن ولایتلریمزی غصب ایده‌جکلردر .

ایشته ادارهٔ حاضره‌نك بو مملکته نه بیوك مضرتی ، اولدیغنی کوسترمك ایچون بو مهلك تصورلرك اوروپا محافل سیاستنده بو کونلرده بین الدول مذاکره‌لره بادی اولدیغنی ذکر ایله‌مك کافیدر .

بز هر فداکارانی کوزه آلدیره‌رق بو حقیقتلری افشا ایله وطنداشلریمزی انتباهه دعوت ایله‌رز ، شاید سویله‌دیکلرمزده ، ایقاظاتمزده ، حالده کوز یومانلر اولورسه ، آتیده « حق و حقیقتی تسلیم ایتملی‌یز ، بو آدم بو وقتی بزه کوسترمشدی . » دیه بزی رحمتله یاد ایدنلر بولونه‌جغندن امینز .

فقط ممکنمی که اورحت بیله روحمزی وطن معزز عثمانی‌یی اویله حقیره قدر بدبخت کورمك کبی برمصیبتدن تسلی ایده‌بیلسون .

ذاتاً بومصیبتك اوکنی آلمق ایچون چالیشیشمز ، چابالایشیمزده هپ اوسائقه ایله بووجدان ، اوروح عذابلرندن قورتدیغمزه مبنی دکلیدر ؛ انسان بویله بداهتلره قانع اولمامق ایچون اوخصماءمز کبی بویله حسیات نجیبهٔ انسانیه‌دن بسبتون تجرد ایتمش اولملیدر ، زواللیلر ! .

آوروپانك ، بالخصوص دول معظمه‌دن بعضلریننك افکاری ، آمال استیلا جویانه‌لری تماماً بومرکزده‌در . بونکله برابر ، اکر بوتظاهرات خارجیه‌نك بالفعل موقع تماشایه وضعندن اول انتباهه اوغرار حقیله حقیقتیله ارکان مشروطیته صاریلیر ، اساسات حریتی الك اوفق حکمنه قدر ملکمزده تمثیل ایلرایسه‌ك بوتون بوخارجده قباران آمال سیاسیه‌نك ساحه ، سکونه مبدل اولماسی ممکن اولور . بونا موفق اولمق ، عثمانلی حکومتنی ، ملتی بوتهلکهٔ متقربدن تخلیص ایده‌مك اول امرده دیارمزده برطرفدن قانونی ، رتبهٔ لایق احترامنه اصعاد ایله ، دیکر طرفدن‌ده عدلی ، نخبهٔ حق سیانا ؛ منصفانه توزیع ایله قابلدر . اولسه اولسه بویله برطرز احرارانه ، برادارهٔ عادله بووطن مغدوری اوخطر مدهش اضمحلالدن قورور . قورتاریر . فقط ؛ افسوس ! وطنمزك هنوز بودورلو آمالك تظاهرینه مانع بوتون اوخارجی دشمنلرندن داها مردود اولادلری ؛ داخلده ، حریص دشمنلری وار . . .

ایقاظ

حکومت حاضره‌نك برجزای غفلت واهانتی اولارق ایتالیانلرك پای مهینانه‌لری ملك عثمانینك معزز بر کوشه‌سنی . زواللی طرابلس غربی چیکنه‌ر ، چیکنه‌مز ، خلقمزك ایلك حرکت غضنفرانه‌سی طرابلسده شانلی ، شاهانه اعلای حیثیت عثمانیه ایله‌ین شهوارانه امتثالاً اعدای داخلیه‌مزی‌ده ، اوطرابلس جنایت فضیحه‌سندن صوکره ، تارومار ایده‌مکدی . شجاعت عثمانیه‌نك بویولده برتجلیسی برطرفدن طرابلسدن جهان تمدنه دوغرو پارلاق بر نمونهٔ جلالت اولارق یوکسه‌لیرکن

دیگر جهتدن ده عثمانلیلر بالذات اویوله داخلی بر آوازهٔ مهیب ایقاظلك ناموسکاره خلاص — پرور بر حرکت عدل وحقك استقلال ملی نامنه جهان دگر بر درس انتباه طرز فیاضنده انظار جهانی اوزرمزده تقدیر ایله ، حرمت ایله چویره‌جکی شبهه‌سزدی . اوزمان دینه‌جکدی که ، خسته بیلدیکمز عثمانلیلغك طمارلرنده تازه بروت، پاك بر روح آثاری‌وار . ایشته بوبزم ایچین الزم ایدی .. عادتا یاشایه‌بیلمك ایچین الزمدی .

رجال حکومتمزك بوجز اسز قالان خیانت محضه‌سنی اودمدنبری حوصله‌نك آلامیه‌جغی مستکره وقوعات المیه تعقیب ایله‌دی . او ایلك حرکتمز کبی . بو بریکی فضاحتلری‌ده کورمه‌مزلکه کلدك ، مؤاخذه شویله طورسون ، یرمزدن قیلدانمدق بیله ! .

داخلی ایتالیانلر ، جمعیت معهوده اغفالکارانه ، غیر قانونی بر طرزده مجلس مبعوثانی ادامهٔ مکر وسفاهتلری ایچین داغیتدیلر . او طرز فسخ ؛ مشروطیتی ، حریتی بوس بوتون طانیمامق ، چیکنه‌مکدی ، حریت — پرور بر عثمانلیلقدن ایسه بونوع حرکت فسادیه‌یه قارشی بکله‌نن مقابله جانانه ، باشلا مدافعهٔ حقوق ملیه ایدی . فقط ؛ بز بوکا قارشی درین ، فجیع بر سکوت ایله عادتا اویودق ، صامت قالدق .

داها صوکره او اعدای سفیله شدت وقهر ایله انتخابات دیه جبری تعیینلری هم‌ده دوه‌رکدن ، سوه‌رکدن ، ئولدوره‌رکدن ارتکاب ایتدیلر . ملکمزك هرطرفنده ارباب ناموسه ، اصحاب عفته جانیانه صولت ایلیه‌رکدن مسلط اولدیلر ینه بز اومزعج ، او مدهش صمت وسکون ایچینده قالدق .

جهان تمدن طرابلسده‌کی شجاعت مردانه‌مزه تقدیر کارانه حیران ایدی ، فقط؛ داخلی ایتالیانلره قارشی کوستردیکمز مسکنته بردرلو عقل ایردیره‌میوردی، بوایکی تضادی بردورلو آکلایامیوردی . هیهات !.

ایشته برقاچ کون اولی حیدود ایتالیانلر چناق‌قلعه‌یی تضییق ایتمك ایسته‌دیلر . بر معتاد قهرمانلرمز وظیفهٔ مقدسه‌لرینی یرینه کتیردیلر . شیمدی‌ده او حیدودلر طرابلسده‌کی مرارتك محرومیتك آجیسنی چیقارمق ، بر یاندن‌ده آوروپانی بزه

تسلیط ایده‌بیلمك عزمیله رودوسی اشغال ایتدیلر ، اوامل مهینانه‌لرینك حصولی ایچین بوتون جزائر بحر سفیدی ، بحراً قوتسزلگمزدن ، ضعفمزدن جبیانه استفاده ایلیه‌رکدن ، غضبهٔ خیانتلرینه کچیره‌جکلر ، بوبلایانك قائللری ایتالیانلر اولقله برابر مولدلری کیملردر؛ حکومت سنیه‌نك هرزماندن زیاده صلحه، سکونه محتاج اولدیغی بردمده بواضمحلالکار تجلیاتی کیملر یوزندن کوردك ؟ هیچ شبهه ایتمه‌مه‌لی، فساد واهانتده خارجی ایتالیانلرله هم عیار اولان اوزمرهٔ ذلیلهٔ اتحادیه ملکمزی بوحال حزینه صوقدی .

مدافعهٔ وطن املیله جانسپارانه ، خدا پسندانه ایثار حیات ایدن او مکرم ، اومعلاخصلت قهرمانلری یتیشدیرن بومعظم عثمانلیلقدن وطن‌داها بویوك خدمتلر، فداکارلقلر بکلیور . . حال پریشانانه آغلیانلری جرحهٔ داخله‌سنی تداوی‌یه چاغیرییور ، الآن خارجده قانایان یارالرمزك منشأ اصلیسی داخله‌در ، جسم وطنده‌در ، ایشته منشأ مرض ، منشأی فساد ! . اوخارجی شامتلری دوغوران داخلی ایتالیانلر ! بونلکه برابر حالا اومزعج صمت وسکون ! . حالا او پایانسز صبر قهار ! .

*
* *

بوکونکی طرز اداره و طرز حکومتمز بزی وخیم ایکی نتیجه‌یه دوغرو سوروکلیور . جمعیت مستبده‌دن خلاصمزی اضمحلالکار غایه‌لرده‌می آرییورز ؟ بونلردن ، مشروطیت اداره‌نك روحی مثابه‌سنده بولونان اصلاحات اساسیه‌یه توسل ایده‌جك یرده سائقهٔ حقد وجهل ایله اقوام عثمانیه‌یی حکومتدن‌صوغوتان، دلکیر ایله‌ین وبوصورتله ایسه خزینهٔ دولتی قان دوکه‌رك هبا ایله‌ین حیدوداق سیاستی ! . .

بوطرز مردود سیاست یوزندن مملکتمز دائمی بر آنارشی حالنده بولوندیغی ایچین واردات مالیه‌یی آرتیره‌جق آثار نافعه ، مساعیٔ مشکوره میدان آلامیور . برقاچ تورده‌دینك کیف وغرضنه آماده بولندیریله کلن مهام امور قربان فساد اولوب کیدییور . بورفتار غافلانه داها دوام ایدرسه نهایت برکون بوتون امکان فلاحمزی محو ایده‌جك .

بولوندیغمز عصر نازك اقتصاد ومدنیتك ایجابات قطعیه‌سنه کمال اعتنا ایله توسل

ایده‌جك برده احتبار ایدیله‌كان مظالم كونا كون دزت سفیل ایچین قوجه بردولتی محوه سوروكلیور .

جمعیت مردوده ادامهٔ حكومتی ایچین استقراضلر عقدیله دیون مدهشه‌مزك هركون بكونی داها زیاده یوكسلتمكده وبوكا قارشی ایسه تسویهٔ دیونی دائرهٔ امكانه سوقه‌جق تدابیر اصلاحیه‌یه ؛ قپیلدیغی جریان مشئومك سوق اهانتله اوكنه دورامدیغی ایچین ، وقت بولامیور . بوصورتله هراستقراض یالكز منافعمزدن دكل ؛ فقط ؛ استقلالمزدن برپارچه بلع ایله‌یه‌رك بزی خرجكذار عالم ایله‌دی .

بویله برسفالت اداریه ایچنده شیمدی‌یه قدر عقد ایدیلن والان عقد اولونمقده بولونان استقراضلرك سنوی وائضی ، آموریتسمانی ناصیل تسویه ایده بیلرز . بونكنمی . ؟ بوكیدیش بزی اقتصاداً آوروپانك زیر پای تحكمنه آته‌جق ونهایت « ۱۸۷۷ » افلاسی اولانجه دهشتیله یكیدن باش كوستره‌جكدر . برحكومت عصر حاضره كوره همان بر تجارتخانه ، برعائله حالی ابراز ایدر . احوال اقتصادیه‌سی بوزوق برتجارتخانه . برعائله نهایت مطلق افلاسه اوغرار ، داینلرك تقسیماتنه دوچار اولور .

یوقسه بزده بوعاقبت مدهشه‌یمی انتظار ایدییورز ! . آوروپا اونی پایان دیونمزه قارشی وطنمزی طبیعتیله پارچه‌لاركنمی اویانه‌جغز ، قیزیل جمعیتك تغلب منحوسندن صیریلق ایچین بویله فلاكتلرمی بكله‌نیور ؟

ایكنجیسی ایسه : جزائر بحر سفید ایتالیانلرك ، اودشمن مهنمزك تجاوزینه اوغرادی ، بودمده اشغال ایتمك اوزره‌در . سیاست داخلیه‌مزدن داها حزین ، داها شایان مرحمت اولان سیاست خارجیه‌مزله مشكلات حاضره‌نی قابل دكل اقتحام ایده‌میز . ایشته كورولیور . ایتالیانك بوجرأت اخیرهٔ مذبوخانه‌سی‌ده آوروپاجه ، دول معظمه‌جه بیك دورلو منافع خصوصیه‌یه رغماً سكوت ایله كچیشدیریلیور ، متروكنز انهزام سیاسیه‌مزك رتبهٔ وخامتنه بوندن داها جانلی بردلیل آرامق غفلتدر ، عمادر . بوتون بوكوستردیكمز سیئات وخیمه‌دن قورتولمق ایچین نهایت معزز وطنمزدن برقسم مهمی ، طرابلس غربی ، جزائر بحر سفیدی دست اعداده‌می كورمك ایستیورز ! ناموسكار عثمانلیلردن غیری بودم حزینمزده بكله‌نن ، حتی بوتون جهان مدنیتجه انتظار اولونان عزم خلاصی ، دشمن داخلیمز اولان جمعیت

انحصاریه‌نك سلهٔ تأدیبه اوغرادیلمه‌سی‌در . یوقسه . . . بویول - پك حزین - اضمحلاله چیقیور .

بو بلایایه اوغرادیغمزدن دولایی دلخونم؛ بن حالمزی ، دردلرمزی تشریح ایله‌دم. وجدانم بویأس - انگیز وظیفهٔ وطنیه‌یی ایفـایه بنی مجبور ایتدی . نهایت امید ؛ یاشامق ایسته‌ینلرك حقی‌در .

⁂

بونکله برابر بزم خلقجه اك بویوك نقصانمز ، جهالت کثیفه‌مزه باقه‌دن ، اوپایانسز کبرمز ، غرورمزدر . اودورلو غرور جاهلانه ایله جمعیت اتحادیه ارتکاب جنایاتدن باش آلامدیغی ایچین مساعیٔ ممدوحه‌یه وقت بولامادی .

ایتالیان دشمن مهینمزله حرب آچیلدی . . استقبالمزله شدتله علاقه‌دار اولان بومهمهٔ حیاتیه‌یی‌ده اهمیتسز تلقی ایله‌دك . حال بوکه ایتالیا اوجبانت فضیحه‌سنه رغماً دول معظمه‌دن ایدی . بز ایسه ، آچیق سویله‌یه‌لم ، بوکون جهان مدنیتجه استقلال تامی غائب ایتمش ، مائل زوال برحکومت مغشوشه ! . بوکا رغماً حالا کندیمزی دیو آیینه‌سنده کوریورز ؛ تفاخرمزدن یانمزه صوقولونیلمیور.

ایتالیا رردوسی اشغال ایله قالمادی... تکمیل جزائر بحر سفیدی غبضهٔ خیانتنه کچیرییور . حکومت ذلیله‌مز ایسه حالا خلقمزی آلداته‌رق آووتیور . حربیه ناظری محمود شوکت پاشا جزائر بحر سفیدك تجاوز اعدایه اوغرامسندن اول بوتون غزته‌جیلرله ایتدیکی ملاقاتده آطه‌لرمزی تحکیم ایله‌دیکنی وایتالیا اویله برامل پیشنده قوشه‌رق آطه‌لره ال اوزاته‌جق اولورسه هزیمت قهقریه‌یه اوغراتیله‌جغنی باغیره باغیره سویله‌مشدی . فقط ، ایتالیا بوبیاناتدن صوکره آطه‌لرمزی اشغال ایله‌دی. نه‌اویالان بر‌اشاعه اولونان تحکیم‌دن، نه‌دن‌استحکامدن اثروار!. یگانه مدار تسلیتمز غائب ایدیلمن مادی استقلالمزه رغماً خیالی‌موفقیتلردر. بوتون زیان‌ملی حسابنه میدان آلان بومقهوریتلری آثار موفقیت دییه‌کوسترمك ملتی علناً تزییف دیمك دکلمی ؟ ادارهٔ مردودهٔ حاضره‌مز بومنوال اوزره دوام ایله‌دیکی ، ملکمزده وطن - پرور ، عادل بر اداره تأسس ایتمه‌دیکی تقدیرده فلاکت عظمای اضمحلال پك‌قریبدر. دیدیکمز طرزده حق-پرست وعدالتجو برحکومت تأسیس ایدر وبوسایه‌ده قدیمدنبری منافع عثمانیه‌یی اك آچیق برصورتده

مدافعه ایدین انکلتره وفرانسه‌دول معظمه‌سنك معاونتنی جلب ایده‌بیلیرسه‌ك ملت عثمانیه‌نك ناموس وحقوق صریحه‌سنی صیانت ایده‌رك حرب حاضره بر نهایت ویره‌بیلیرز . عکسی تقدیرده یالکز طرابلس غرب ، جزائر بحر سفید دکل ، فقط : آرناوودلق وماکدونیاده ألدن کیده‌جکی محققدر . خصمای حریتمز یوزندن بودمده معروض بولوندیغمز خطر مهلك اضمحلالی یازمه‌یه مضطر قالمق نه‌حزین ، نه طاقت ـ فرسادر . غیری قادر مطلق بزی اعدای خارجیه‌مزك حرص مدهش معلومندن صیانت ایله سین دیمکدن باشقه ألدن برشی کلمیور .

بن شیمدی‌یه قدر کرك فرانسزجه ، کرك ترکجه بوتون نشریاتمده اوکونا کون خطیئاتك صرف حکومت ظالمه‌نك براثر اهانتی اولدیغنی ادعا واثبات ایتمش ؛ ملتی ایسه معصوم ، مظلوم کوسترمشدم . فقط ! احوال جاریه‌یه قارشی بودرین سکوتمز ، اوبیتمك بیلمز صبرمز نهایت الامر آوروپاجه حقمزده‌کی امید صلاحی رفع ایدرسه ایشته اوزمان ؛ زوال ! .

صوك اهانتلر

قهر اتحاد ایله قوهٔ عمومیه‌سی تارومار اولان سلطنت عثمانیه یدی عصرلق افسر سلطنتنی برزمرهٔ ذلیلهٔ غرضکارك دست نحوستنه دوشوره‌لی درت سنه‌در بوتون اساسلریله بر صرصر فلاکته اوغرادی . داخلی بیك بلائی ، خارجی بیکلرجه نکبت قارشیلادی ، او درجه‌لره قدرکه انظار جهان بودمده بوتون حرصیله ، خیرجینلغیله اوسلطنتك برکوشه‌سنه وقف امل ایله‌مش ، آمادهٔ هجوم دورییور .

« هدا کوسترمه‌سین آثار اضمحلال بر برده »

بوتون بومرات انکیز عواقب زوالی وقتندن چوق اول سویله‌مش ، انظار عمومیه‌یی استقبالك حاضرله‌مقده اولدیغی فلاکت سیاهه جلب ایله‌مشدم . ایتالیانك

اوحیدودجه آمال فسادینی چوقدن معارضلرمه شدید برلسان انتقاد ایله آکلاتمشدم. فقط؛ کیم کیمه . . . هرکس کندی هواسنده مفتریات ایله جنایات ایله مشغول ایدی.

عثمانلی - ایتالیا حربنك الك مجرم سیمالری دنائت معلومه‌لرندن صوکره اوایسون فتنه‌دن، فسـاددن تجرید نفس ایده‌مه‌دیلر . بوصولك اهانتلرینی شکلدن شکله صوقه‌رق، زوالی خلقمزی آلداته‌رق، قاپاتمقله قالامادیلر، بر معتاد بنم ایتالیا حربنی اداره ایده‌مکده اولدیغمی، ایتالیا ارکان حرب هیئتنك وصـایامه توفیق حرکت ایله‌دیکنی، حاصلی وطن عثمانی ایچین بر چوق اهانتلر اختیار ایتدیکمی اشـاعه‌یه قالقدیلر . مملکتك هر طرفنه بیانامه‌لرله بو مفتریاتی یتیشـدیرمکده لجیکمه‌دیلر !..

فی‌الحقیقه؛ غیری بودرلو اغواآتك ناصیل برماهیت فسادی حاوی اولدیغنی بیلمه‌دك برفرد یوق.. ایتالیایی دولت عثمانیه‌یه مسلط ایدن اشرا اجرای حکومت ایدن واتحاد وترقی جمعیتنه مستند بولونان رجال حاضره دکیلمی؟. زوالی طرابلسی قوتسز، قدرتسز براقان، بوصورتله ایتالیانك حرص معلومنی اویاندیران ینه اونلر دکیلمی؟ . بوتون بوجاهلانه، جانیانه غفلتلری مسـأله‌نك زمان حدوثندن چوق اول مؤاخذه ایدن ناصل اولورده اعدای وطنله هم‌فکر، هم امل اولور؟

اتحاد وترقی بومستکره مفتریاتی اختراع ایده‌جکی یرده ملك عثمانیه‌یه الك بویوك ضررلری، الك مضر جریانلری، اضمحلاللری احضـار ایدن مه‌تر ساله‌ملرینه، نسیم روصولرینه، قره‌صولرینه یاپدیرمقده‌اولدیغی اومدهش اهانتلری کورسـین . . البته بر کون بو رذائل دنائتکارانه‌نك حسـابی صوروله‌جقدر . اوده کیملرك خائن کیملرك مظلوم اولدیغی میدانه چیقمازمی؟. . الهی البته‌بر کون عدل ازلك تظاهر ایده‌جك . برطرفدن خارجی ایتالیانلره شاهانه بر درس شجاعت ویرن دلاور عثمانلیلر، دیکر طرفدن (داخلی ایتالیانلرك) نائرهٔ حقد وحسدیله قاوروليیور . فقط؛ ارکج مطلق بوده بردرس مهیب انتباه ایله بیتر .

« انتخابات اخیره » داهلٔ طوغروسی « تعیین جبری » جمعیت فسـادیه‌یه صوری، صوری اولدیغی قدرده وخیم بر مظفریت قازاندیردی . بو ظفر؛ حسـاب اضمحلالمزه پك آجی بر نتیجه ویره‌جك . انتخابات اخیره‌ده ارتکاب

اولونان جنایات ، داخلاً هر طرفدن یوکسه‌لن صدای شکایت یکیدن مخاطره‌لی بحرانلری ، حتی اختلاللری موجب اولاجق بویله « جبری بر تعیین » صورتیله انعقاد ایدن مجلس مأمورینه ! استناد ایده‌جك حکومتك وای حالنه ! . بزم هر دمدن زیاده بو هنکامده ناموسکار ، حریت — پرور ، متین بر حکومته احتیاجمز واردی . افسوس ! بو املی کروه مکروه انحصاریه ئولدوردیلر . عثمانلیلغی ایسه مدهش بر کریوه‌ده یوارلادیلر . ایلك آنتخابده‌ده ، فقط ؛ بو رتبه دکل ، نه غرضکارلقلر ارتکاب اولونمشدی . عاقبتنی کوردك .

بوکون مجلسی دولدوران ملت دکل ، مأمور وکیللریله نه ایش کوروله‌جك ؟ . بونی ، اعتقادمز بویله یقین بر آتی کوستره‌جك .

وجدان اوکنده

جمعیت اتحادیه‌نك عقله وله ویرن بر حرص مجنونانه ایله عثمانلی حکومتنی باشدن باشه پریشان ایله‌دیکنی اوته‌دنبری سویلیور . بوتون عالم جمعیتی مقدس بیلدیکی وقتلر بن هر احتماله رغماً یووارلانه کلمکده اولدوغمز قورقونج اوچورومی حساب ومنفعت ملیه نامنه بی محابا فقط ؛ حزن ایله اخبار ایلیوردم . ایشته بوتون وقوعات ؛ تکمیل فجاعتیله وقت وقت تظاهر ایله‌دی . حسن فهمی ، احمد صمیم جنایات شنیعه‌سنی ذکی بك فاجعه‌سی تعقیب ایتدی او مرد ذی غیرت ؛ بر جانوارك داها دوغروسی ، اتحاد جمعیت وحشیه‌سنك هدف دانهٔ اغراضی اولدی . بو متوالی ، بو وجدانکداز شنیعه‌لرك ملك خرابمزی . ملت مغدوردنی نه حاله کتیردیکی « طرابلس غرب » ك عاقبتیله تظاهر ایله‌دی ... بز بونلری زمانیله سویله‌مشدك . فقط صدای عدل وحقی ایشیتمه‌مك ایچین انسان خصمای معروفه‌مزکبی فکراً ، فطرةً معلول بیچاره‌لر ، دوشکونلر اولمالیدر .

بو حال ، بو طرز حرکت ، معاذ الله داها اوچ سنه دوام ایده‌رسه عثمانلیلر ایچین آوروپاده نصیب حیات کسیلمش دیمك‌در . کرك حیات

خصوصیه‌مزده ، کرك حیات عمومیه‌مزده بوتون او کریه ، کریه اولدیغی قدرده مضر مسکنتدن، آظامدن قورتولماز .. مقدر اتمزی بعض تورەدیلرك بازیچهٔ احتراصاتی ایلر دوروروساق بزم ایچین، بو زواللی عثمانلیلق ایچین امید نجات یوقدر. اساساً ؛ ادارهٔ حاضره درجه‌سنده ظالم براداره ایله امل بقا ـ پرورده ایتمك صافدرونلق دکلمیدر؟. مملکتمزده اولدیغی کبی ظلمك ، مسکنتك بو رتبه‌سنی تاریخ خطر اضمحلالده، حال تفسخده بولونان حکومتلرده بولابیلیور .

وطنمی ، وطنداشلرمی جمعیت مردودهٔ خفیه‌نك پنچهٔ اعتسافندن قورتارمق آمال وطن پرورانه‌سیله شیمدی‌یه قدر کورولدیکی کبی هردورلو مهاجمه‌یه کوکس کره‌لیدن بری حزینی شوکه، رفقای مجاهده دییه مساعیمه تشریك ایله‌دیکم بعض بد خواهلرك جرأت مقهوره‌لری ، معارضین معروفه‌مك کوندن کونه جوشان شدت مستبدانه ، صولت ذلیلانه‌لری یأسمی ، فتورمی بادی اولمادی واولمیه‌جقدرده !.

بو میانده اون بش ، اون آلتی سنه‌لك بر دوستك ، او پك قدیم حقوق مودتی بر طرفه براقه‌رق صرف سائقهٔ حرص منفعتله جمعیت مردودهٔ اتحادیه‌یه بویون اکمه‌سی بنی فی‌الحقیقه بر درجه‌یه قدر یأسه دکل ، فقط تأثره حیرته اوغراتدی . او تأثر ، او حیرت بو اسکی دوستك بو رتبه مزیتسز ، بالخاصه وجداناً ، اخلاقاً پك بی چاره ، پك قوف چیقماسندن تولد ایله‌دی. اساساً پدرینه اولسون برنبذه‌جك ایلکی قیصقانان نانکور برفرزندن باشقه‌لری ایچین خیر بالخاصه صمیمیت ، انسانیت انتظاری زائد دکلمی ؟. وقتیله آوروپاده پدرینك وساطت اعانه‌سیله ماهیه یوزلرجه لیرا صرف ایدن بومخلوقك زواللی پدری فقره ، ضرورته دوشونجه قطع مناسباته قدر وارماسی اخلاق ، انسانیت نقطهٔ نظرندن ناصیل تفسیر اولونور . بانا حب جاه ، حرص شهرت عطف ایدنلر ، شیمدی‌یه قدر ایتدیکلری خیانتدن ، جنایتدن ، کندیلرینی تبریه‌یه مجبوردرلر . برده اول وآخر هرمناسبتده سویله‌دم ؛ اکر بوملك ، بوملت نخبهٔ آمالنه ، مشروطیته قاوو-شورسه کندیسندن هیچ برشی بکله‌میورم .

بر زمانلر خلقمز ، همان اکثریت عظیمه جمعیت اتحادیه‌یه عادتا پرستش ایلرکن بوجهاد وطن ـ پرورانه‌یه بویوك برحس فداکاریله کیریشدم . تك ، اولدوقجه تنها جدالدن ، فقط؛استقبالدن امید وار اولارق.چکینمه‌دم.امین ایدم‌که عثمانلیلقده

هنوز انكشاف ايتمهين ميال انبساط كزيده بر وجدان ياشيور ؛ ادراك عمومى تزايد ايتدكجه اذعان ، وجدانلرده انشراحله نظاهر ايليهجكى طبيعى ايدى . الحمد للّٰه او امل معلايهده ايردم . . بوكون هر درلو تزويراته رغماً خلق عثمان اكثريتله بزمله‌در ، طرفدار عدل وحقدر .

شمدى يه قدر . انا عثمان هر زمان صابوب سوكنلر ايسه افكار عموميه‌نك لهمزده ويرديكى حكمه قارشى اوتانماليدرلر . حركتمى تقبيح ايدنلر ، مجاهده‌مه نظر استخفافله باقانلر ، مساعيمه مانعه تشكيل ايتمك ايسته‌ينلر چوق اولدى . فقط ؛ هيچ بر اثر ، هيچ بر مؤثر بو محتاج مكافات اولمايان جدال وطن ـ پرورانه‌مه مانع اولامادى . بتم جهدم ، جدالم مملكتمزده فياض ، مشروط ، قانونى براداره كورمك ! اوليه برغايهٔ ظفر بنى بوغزادن ، بوغزاى دلفريبدن آليقور . ظلمكارلرك ، محترصلرك مقدرات مليه‌مزدن أل چكديكلرينى كورديكم دقيقه بو جدال ولوله‌داررده صلحه ، سكونه منقلب اولاجقدر . بن شخصه ، شخصيته دكل ، وطنه ، دوغديغم اوطوپراغه مديون اولديغم بورجلرى ادا ايديورم . مكافاتم‌ده ينه اونا خدمت ايده‌ركن اورايه كومولمك اولاجقدر .

بو سوزلرمه نهايت ويرمزدن اول عزيز وطن يولنه شهيد ايديلن اذكياى امتدن حسن فهمى ، صميم وذكى بكلرك روحلرينه بر تحفهٔ حرمت وتبجيل يوللامانى وجيبه‌دن عد ايده‌دم . وطنداشلرمه صوك خطابم : « وطنداش ايجاب ايدنجه وطن ايچين ، مشروطيت ايچين ئول . . تاريخ سنى توقير ايله ياد ايده‌ر . برلحظه‌جق اولسون حق وعدلدن ، مشروطيتدن آيرلمه ؛ يوقسه ، مملكتنه ضرر ايده‌رسك : ايشته سكا حزين برمثال : بدبخت طرابلس غرب ! »

١٩١١ ، تشرين اول افرنجى

شريف

﴿ اصلاحات اساسیهٔ عثمانیه ﴾

فرقهسنك پروغرامیدر

ماده ١ — حکومت عثمانیه ، مجلس اعیان ومبعوثاندن مرکب برقوهٔ تشریعیهنك تحت مراقبهسنده بولونان برحکومت مشروطهدر .

« ٢ — تکمیل عثمانلیلر ، هر هانکی عنصر ومذهبه منسوب اولورلرسه اولسونلر ، حرطوغار وحر قالیرلر ؛ وجملهسی عین حقوقه مالك وعین وظائفله متساویاً ومتحتماً مکلفدرلر .

« ٣ — حکومت عثمانیهنك لسان رسمیسی ترکجهدر . دین رسمیسی ایسه ، دین اسلام اولنقله برابر ادیان سائرهٔ موجودهنك هپسیده حکومتك تحت حمایهسندهدر . بناءً علیه ، هر عنصرك عنعنات دینیه واخلاقیهسنه وفرامین همایونله بخش ایدلمش اولان امتیازات مذهبیهیه رعایت ایدیلهجکدر .

« ٤ — مقام سلطنتك قانون اساسیده مصرح اولان حقوقنك تمامیٔ مرعیتی بالعموم عثمانلیلر متکفلدر .

« ٥ — خلاف قانون مداخلات ایله انتخاب ایتدیرلمش اولان مجالس حاضرهٔ اعیان ومبعوثانك فسخی وبونلرك یرینه حریت فکریه ووجدانیه ایله یکیدن انتخابات اجراسی .

« ٦ — اصول حاضرهٔ انتخاباتك احتیاجات اصلیهٔ مملکته موافق برصورتده یکیدن تنظیمی .

اعیان اعضاسنك ـ طقوز سنه مدتله ـ نصفی پادشاه ونصف دیکریده ملت طرفندن انتخاب ایدیلهجك ووکلا هیئت اعیانه قارشیده مسئول اولهجقدر . فرقهمزك انتخاب خصوصندهکی فکری ، «رأی عام» اصلیدر .

« ٧ — قانون اساسینك حال حاضر اجتماع مدنییه کوره بر طرز معقول ومشروعده تعدیل و اصلاحی ومجلهٔ احکام عدلیهنكده احتیاجات حاضرهٔ ملیهمزه توفیقاً تعدیلی .

« ٨ — اساس حاکمیت ، ملتدهدر . بناءً علیه هیچ برشخص هیچ بر

هیئت ؛ ملتدن صورت مخصوصه‌ده ویرله‌ین صلاحیت واقتداری استعمال ایده‌مز

ماده ٩ — ملت ، هر مأمورك اداره‌سندن حساب طلب ایتمك حقنی حائزدر .

« ١٠ — قانون اساسی ایله تعیین ایدیلن حدود خارجنده هیچ بر هیئت ، هیچ بر جمعیت ، هیچ بر شخص مقررات واجراآت حکومته مداخله ایده‌مز .

« ١١ — بوتون عثمانلیلر ، - آخره ضرر ویرمه‌مك شرطیله - ایسته‌دیكنی اجرایه مقتدر اوله‌جق سربستی‌یه مالكدرلر .
بناءً علیه هر شخصك حقوق طبیعیه‌سندن ایده‌جكی استفاده ، هیئت اجتماعیه‌نك دیكر اعضالرینك عین صورتله مالك اولدقلری بوحقوقه تجاوز ایتمه‌مكله مقیددر كه بو حدودی تعیین ایده‌جك ده یالكز قانوندر .
(حقوق طبیعیه) سرلوحه‌سیله ایلك اول وارد خاطر اولان اساسلر : سربستی ، حق تملك ، امنیت مال وجان ، حق شهرت وظلمه ممانعتدر .

« ١٢ — تعاطیٔ افكار ومطالعاتده سربستی ، انسانك اك قیمتدار حقوقندن بریدر ، هر عثمانلی ؛ قانونك تعیین ایتدیكی حدودك خارجنه چیقمامق شرطیله ، سربستجه سویلر ، یازار وطبع ایدر . بناءً علیه حال حاضرده‌كی حریت وجدان ، حریت اجتماع ، حریت كلام ومطبوعاته عائد احكام غیرعادله‌نك الك حر مملكتلرككنه توفیقاً تعدیل ایله تطبیقی .

« ١٣ — ادارۀ عرفیه‌نك لغویله قوانین عدلیه‌یه توفیق ایدلمه‌دن كیفی وغیر مشروع بر صورتده عرفی محكمه‌لر طرفندن محكوم ایدیلنلرك - موجود ویا وفات ایتمش - اعادۀ محاكمه‌لری .

« ١٤ — قوۀ اجرائیه طرفندن - تكرر سوء استعمالاته ممانعت ایچون - هانكی احوال وشرائطده ادارۀ عرفیه‌نك اعلانی لازم كله‌جكنی واضحاً تعیین ایدن بر قانونك سریعاً ترتیبی .

« ١٥ — وحشیانه اشكنجه‌لرك ، ضرب واذیتك منعی ؛ مخابرات واقامتكاهلرك هردورلو تعرضدن مصونیتی .

« ١٦ — هیچ بر كیمسه قانونك تعیین ایتدیكی احوال ومساغ كوستردیكی اصول خارجنده

نه اتهام ، نه توقیف ونه حبس ایدیله‌بیلیر . اوامر کیفیه‌یی طلب ویا اعطا ایدنلر ویا اجرا ایدن وایتدیرنلر مجازات شدیده‌یه دوچار اوله‌جقدر. فقط ، قانون موجبنجه جلب وتوقیف ایدیلنلر دعوته اجابت مجبوریتنده‌درلر ممانعت تقدیرنده متهم صاییلیرلر .

ماده ١٧ — هیچ بر کیمسه، ایشله‌دیکی جنحه‌دن مقدم اعلان اولنمش ومشروع بر صورتده تطبیق ایدلمش قانونه توفیق ایدلمه‌دکجه جزا الندیریله‌ماز . هرشخص ، قانوناً مجرم اعلان ایدلمدکجه معصوم قیاس ایدیلیر .

« ١٨ — قانون، یالکز بشریته مضر اولان افعالی منع ایدر. اصولی دائره‌سنده اعلان ایدلمش بر قانونله نهی ایدلمه‌ین افعال، منع ایدیله‌میه‌جکی کبی ، هیچ بر کیمسه‌ده قانونك امر ایتمه‌دیکی بر شیئی اجرایه اجبار اولوناماز.

« ١٩ — قانون ، آرزوی عمومینك افاده‌سی‌در . بوتون عثمانلیلر ، اوقانونك تنظیمنه شخصاً ویا وکیللری واسطه‌سیله اشتراکده صاحب حقدرلر. قانون،ایستر صحابت وایستر مجازاتده هرکسه قارشی سیان اولمالیدر.

« ٢٠ — قانونله تعیین وتحدید ایدیلن آسایش عمومی‌یی اخلال ایتمه‌دکجه هیچ بر کیمسه افکارندن طولایی مسئول ومعاتب اوله‌ماز .

« ٢١ — مشروطیتله اداره اولونان مملکتلرده دولت وملتك اعتلاسی ایچون سیاسی هیئتلره لزوم واردر. بناءً علیه ، هرعثمانلی، قانون داخلنده سیاسی هیئت تشکیلنه مأذون وآنجق هیئتك نظامنامه‌سنی مأمورین عائده‌سی نزدنده بولوندیرمغه مجبوردر .

« ٢٢ — بو عصر اقتصادده (انفراد پولتیقه‌سی) تعقیبی، پك زیاده تهلکه‌لی اولدیغندن هانکی دولتلرله منافع مشترکه‌مز وارسه ، ـ بواشتراکك اهمیت مخصوصه‌سیله متناسباً ـ اودولتلرله اتفاق وائتلافه‌ده احتیاجمز واردر. بناءً علیه ، تبدل اداره‌یی متعاقب حکومتمز بو احتیاجه کوره بر عزم قطعی ایله حرکت ایده‌جك ودیکر دولتلرله‌ده حسن مناسباتده بولنمقله برابر، بعدما، هیچ بر کونا تحکمه اسیر اولمایه‌جقدر. فرقه‌مزك بو خصوصده‌کی فکری، فرانسز وانکلیز خلقهٔ سیاسیه‌سی‌در.

« ٢٣ — بالعموم معاهدات ومقاولات بین الملله رعایت اولونه‌جقدر .

ماده ٢٤ — ویرکولرك طرز جبایتی حقنده اك سالم طریقك تعقیبی ایچون ، اوروپا قوانین مالیه‌سی نظر دقته آلنه‌جقدر .

« ٢٥ — عثمانلیلر ، ـ کرك بالذات وکرك مبعوثلری واسطه‌سیله ـ تکالیف عمومیه‌نك لزومنی، محل صرفنی، مقدارینی، طرز طرحنی، صورت استیفاسنی ، مدتنی تعیین وتدقیق صلاحیتنه مالکدرلر .

« ٢٦ — هرهانکی برنام آلتنده وهرهانکی بر مقصدله تشکل ایدن جمعیات خفیه‌نك ومساعدهٔ رسمیهٔ حکومته مقرون اولمایان اعانات نقدیه وتبرعات جمعنك منعی .

« ٢٧ — املاك مصون التعرض ومشروع برحق اولدیغندن ، قانونی برلزوم عمومی اولمادقجه هیچ برکیمسه بوحقوقندن محروم ایدیله‌مز. یالکز بالاده‌کی شرائط داخلنده آلنه‌جق املاك صاحبلرینه اولجه برصورت عادلانه‌ده تضمینات نقدیه اعطاسی، مشروطدر .

« ٢٨ — حقوق طبیعیه ومدنیه‌نك تأمین وتفریق قوا اساسنك تقریر ایدلمه‌دیکی بر یرده مشروطیت یوقدر .

« ٢٩ — رتب ملکیه‌نك تماماً الغاسیله نشانلرك بر نظام مخصوصه ربطی و (صدر اعظم) لغك (باش وکیل) لکه تحویلی .

« ٣٠ — املاك وعقار ، موقع ویرکوسنك وسعت ، قیمت ویکونی تعیین ایچون مملکتده قاداسترو اصولی ادخال ایدیله‌جکدر .

« ٣١ — تحریر نفوس معاملاتنك تسهیل والتباسی وخطاوقوعنك منعی ایچون هرشخص سجل نفوسده مقید برعائله اسمی طاقینه‌جقدر .

« ٣٢ — کیفی اوله‌رق یاپیلان ملکی وعسکری تسیقاتك یکیدن اجراسی.

« ٣٣ — عسکرلك سیاسیاتله عدم اشتغالی و برشخص عهده‌سنده ملکی وعسکری ایکی وظیفه‌نك منع اجتماعی ؛ واولجه تقاعد ویا استعفا صورتیله اردودن رابطه‌لرینی قطع ایتمه‌ین عسکرلرك اعیان میانه عدم دخوللری وملکی مأموریتلره عدم تعیینلری .

« ٣٤ — معارف تخصیصاتنك امکان مرتبه‌سنده تزییدیله اصول تدریسك مترقی ملتلرجه قبول ایدیلن عملی ومعقول برطرزده اصلاحی، بتون

عثمانليلر ایچون تحصیل ابتدائی مجبوریدر . مکاتب رسمیهٔ ابتدائیه، اعدادیه وعالیه پروغراملری اك مکمل اصوله توفیقاً تعدیل ایدیله‌جكدر . جماعات غیر مسلمه مکتبلرینه کلنجه : من‌القدیم مرعی اصوله تابع طوتیله‌جقدر، آنجق پروغراملری علی مراتبهم مأمورین مخصوصه‌سنه ابراز ایدلملیدر .

ماده ٣٥ — مملکتمزده‌کی منابع ثروتك اورمانلر ومعدنلرك هر واسطه ایله موقع استفاده‌یه وضعی وولایات وملحقاتده‌ رنجبرلره، زراعه شرائط متعدله داخلنده اقراضاتده بولونه‌جق مؤسسات اعتباریه احداثی .

« ٣٦ — مملکتمزك یگانه تجارتی شیمدیکی حالده مستحصلات زراعیه‌سندن عبارت اولدیغندن ابتدا منتظم یوللره احتیاجمز واردر . بناءً علیه طریق مکلفاتنك تماماً بواوغورده صرفی ونقصانانك نافعه بودجه سندن اکمالیله هردرلو یولسزلغك ازاله‌سی جملهٔ وظائفدندر. شرائط مناسبه ایله شمندوفرلر انشاسی تحت تأمینه آلنه‌جق؛ عین زمانده عثمانلی واپور شرکتلری تشکیلنه‌ده تشبث ایدیله‌جکدر، یعنی وسائط نقلیه‌نك تنظیم وتزییدی یالکز تجارت دکل عسکرلك نقطهٔ نظرندن‌ده پك چوق فوائدی جامع بولندیغی جهتله بوبابده هردرلو فداکارلغك اختیارندن چکینلمیه‌جکدر .

« ٣٧ — اعشار معاملاتی ارباب زراعتك استفاده‌سنی موجب اوله‌جق بر شکله صوقوله‌جق وبوبابده خزینه‌نك منافعی‌ده نظر دقتدن دور طوتولمایه‌جقدر .

« ٣٨ — خالی وياحکومته عائد اراضینك محتاجین اهالی‌یه، مهاجرینه، کوچبه قبائله توزیعی .

« ٣٩ — واردات حکومتك تزییدی ایچون خطهٔ عراق ، آطنه ، ازمیر ، قونیه وحوالیٔ مماثله‌نك عملیات اسقائیه‌سنی صورت عاجله‌ده قوه‌دن فعله ایصال ایده‌بیلمك اوزره زراعت بانقه‌سنك وساطت وکفالتیله استقراض عقدی .

ماده ٤٠ — ویرکی جبایتی ایچون اك ایی اصولك تطبیقی مقصدیله اك معقول قوانین مالیه نظر دقته آلنه‌جقدر . .

ماده ٤١ — داخل وساحلده موجود اورمانلرك حسن محافظه‌لری ایله برابر اورمان یتشدیرمك مساعد محلرده دائرهٔ عائده‌سنجه اورمان یتشدیرلمسی تحت مجبوریته آلنه‌جق وكراسته استحصالی ، اورمان قطعی كیفیتی‌ده سالم براصوله ربط ایدیله‌جكدر وممالك عثمانیه‌ده اولجه كشف اولنوب هنوز حال ابتدائی‌ده بولونان وحقیله استفاده ایدیله‌مه‌ین معادن حكومت واهالی‌یه الك زیاده منفعت كوستره‌جك طالبلره احاله ایدیله‌جك ومعدن نظامنامه‌سنك قانون اقتصاده موافق اولمایان جهتلری تعدیل قلنه‌جقدر .

« ٤٢ — پاترونله سرمایه‌دارانه قارشی عمله‌یی حمایه ایده‌جك قوانین ایله مشاركت متقابله صندیغی تأسیسی وقضالره قارشی سیغورطه احداثی .

« ٤٣ — بودجه‌ده موازنه حصولی تأمین ایچون وارداتك استیفاسی ومحل صرفی هردورلو سوء استعمالدن وكیفی مداخله‌لردن مصون بولوندیریله‌جق ودولتك كافهٔ مصارف واجرآت مالیه‌سی منتظم ، قطعی ، دائمی برقونترول آلتنده طوتوله‌جقدر .

« ٤٤ — دوائر ملكیه وعسكریه‌نك اصلاحیچون ، اتحاد وترقی جمعیتك نامشروع آوان اداره‌سنده قصداً مأموریت حكومتدن اوزاقلاشدیریلان مملكتك اهل ونامو سكار عنصرلرینه مراجعت ایدیله‌جكی كبی آوروپانك بی طرف ودوست ممالكندن دوام مأموریتلری اثناسنده عثمانلی ایمپراطورلغی قوانیننه تابع ومأمورین مسئوله عدادینه داخل بر خیلی مشاور ومتخصصلرك خدمت حكومته ادخالی .

« ٤٥ — قوانین موجودهٔ وقفیه‌نك سربستئ حركات ومبادلاته مانع اولمایه‌جق صورتده وامكان شرعی دائره‌سنده اصلاحی .

« ٤٦ — شیمدی‌یه قدر صحنهٔ مملكتده جریان ایدن معاصینك مسببلرینك‌ده تجریمی .

کتابك حاوی اولدیغی مباحث

صحیفه	
	برقاچ سوز
	فردای ظفر ! ـ مشروطیت عالمنه کیرییوردق
٧	اوروپاده کیلر و بن !
١١	کامل پاشانك سقوطی
١٢	فرقهٔ احرار
١٤	پانقالتی قلوبی هیئت محترمه‌سنه
١٦	ترکیا ملی بانقه‌سی
١٩	جاوید بکك تذکره‌سی
١٩	اوروپایه دوغرو !
٢٢	(٣١) مارت !
٢٦	حرکت اردوسی
٢٩	سربستی مسأله‌سی
٣٦	مشروطیته دوغرو !
٣٨	ژورنالجیلغمز
٣٩	جمعیت خفیه مسأله‌سی
٤٢	محکومیتمز
٤٤	حقیقت
٤٥	اندیشهٔ فردا !
٤٧	ایقاظ
٥٢	صوك اهانتلر
٥٤	وجدان اوکنده !
٥٧	اصلاحات اساسیهٔ عثمانیه فرقه‌سنك پروغرامی

صرائح

افضل علمای اسلامیه و پیشوای فداکاران امتدن پارسده مقیم فاضل حریتپرور بوسنوی خواجه قدری افندی حضرتلرینك اوتوز سنه‌دنبری مجاهدهٔ وطنیه اغورنده بر چوق فداکارلقله موقع استفاده‌یه وضع بیوردقلری جرائد ورسائله برضمیمهٔ فاخره اوله‌رق بوکره‌ده اخلاق ، ایمان ، قضا وقدر ، تعلیم وتربیه مسائلی ودیکر غایت مفید ومعتنا بر چوق حقائق سیاسیه وبیناتی محتوی اولمق اوزره نشرینه همت بیوردقلری « صرائح » نامنده‌کی اثر علویلری : انقلاب اخیره طولاییسیله ترکیانك کچیردیکی وکچیرمکده اولدیغی احوال واهوال مؤلمه ومهلکه‌یی مصور ، نجاة وسلامت وطنیه‌نك نیه متوقف اولدیغنی مبین ، اخلافه یادکار عبرت آمیز برخیلی مقالات ومکاتیبی حاوی بولندیغندن ملت عثمانیه‌یه ، دوشدیکی مصائبك اسبابنی بحقٍ ادراك ایله تنویر افکار ایلمسی خصوصنده اثر مذکورك مطالعه‌سنی اهمیتله توصیه ایلرز .

اوتوز فورمه‌یه قریب اولان برنجی جلدی ۲۰ غروش فیأتله بابعالی جوارنده ابوالسعود جاده‌سنده ٥٥ نومرولی نفاست مطبعه‌سنده صاتلمقده‌در .

3 1761 06981502 5

DR
568
.8
S38A3